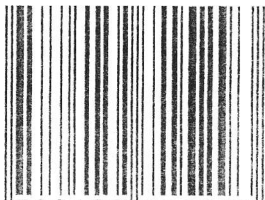
Edicions 62

Teatre Pere Calders / Dagoll Dagom Antaviana 51

Pere Calders
Dagoll Dagom
Antaviana

«Antaviana? Sí, sí. Podria ser el nom d'un continent llunyà, una mica perdut i mal explorat, amb indis i plantes carnívores. Si en descobries un de semblant, enfocant-lo amb els binocles des del pont d'una nau, el podries batejar sense pensar-t'hi.»

Els llibres de l'Escorpí
Teatre

el Galliner 51

Coberta de Loni Geest i Tone Hoverstad.

Primera edició: octubre de 1979.
Segona edició: juliol de 1980.
Tercera edició: octubre de 1981.
Quarta edició: setembre de 1982.
Cinquena edició: setembre de 1983.
Sisena edició: novembre de 1983.
Setena edició: juny de 1984.
Vuitena edició: maig de 1985.

Edicions 62 s/a., Provença 278, 08008 Barcelona.

Imprès a Aleu s/a., Zamora 45, 08005 Barcelona.
Dipòsit Legal: B. 14.220-1985.
ISBN: 84-297-1529-0.

L'adaptació teatral ha estat basada en els següents contes:

El primer arlequí
El principi de la saviesa
L'«Hedera Helix»
La finestra
En començar el dia
Els nens voladors
Feblesa de caràcter
Ganes de buscar-se-la
L'esperit guia
El testament de «La Hiena»
Quieta nit
La consciència, visitadora social
El desert
Raspall *(programa de ràdio)*
Cada u del seu ofici *(programa de ràdio)*

(Dels llibres *El primer arlequí*, *Cròniques de la veritat oculta*, *Tots els contes* i *Invasió subtil i altres contes*.)

Presentació

Antaviana és un espectacle sobre contes de Pere Calders, amb música i cançons de Jaume Sisa, adaptat i dirigit per «Dagoll Dagom».

Fou estrenat la nit del 27 de setembre de 1978 a la Sala Villarroel de Barcelona pel grup «Dagoll Dagom», integrat per: Anna Rosa Cisquella, Assumpta Rodés, Mar Targarona, Berti Tovias, Pep Rubianes, Miquel Periol i Joan L. Bozzo, actors; Claudi Sierra, tècnic de so i d'il·luminació; la coreografia era d'Agustí Ros i l'escenografia i el vestuari de Montserrat Amenós i Isidre Prunés. L'espectacle comptava amb el patrocini de la Delegació de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

* *

L'espai escènic està format per una estructura cúbica, metàl·lica, de 6 m d'amplada (boca), 4 m de profunditat i 4 m d'alçada. El terra d'aquest espai, per on es mouen els personatges, és un pla inclinat (12 per cent), de manera que els moviments dels actors siguin visibles des de la platea. Aquesta rampa està dividida en dues parts triangulars, separades per una cortina. La part que queda a la vista del públic quan la cortina resta closa té les mateixes dimensions que la part oculta; la part anterior està enrajolada de miralls i la posterior de peces de fibra de vidre de diversos colors. La línia divisòria entre les dues parts separades per la cortina no és recta, sinó que fa ondulacions irregulars que pretenen evocar el perfil de les zones costeres d'un mapa, o

qui sap si un país vist des del cel. A la paret del fons del cub, hi ha un teló de gasa blava, tibant, amb representacions de cossos celestes pintats al damunt (astres, planetes, galàxies...). Al bell mig d'aquest teló hi ha una finestra «real», practicable, que s'utilitzarà diverses vegades per a entrades i sortides d'escena. La paret dreta (des del punt de vista del públic) també està formada per una gasa blava i també tensa, amb representacions d'imatges astrals semblants a les de la paret del fons. En els angles anterior i posterior hi ha unes obertures estretes i ocultes per on poden entrar i sortir els actors. La paret esquerra està formada per unes bambolines de seda, de color beige i el sostre del cub el constitueix un engraellat d'on pengen els focus necessaris i que serveix de suport a la guia, la barra de metall, que s'utilitza per a córrer i descórrer la cortina diagonal. Un teló de vellut vermell separa tot aquest espai del públic: és el teló tradicional, amb la funció que li és pròpia. Els elements de mobiliari són escassos i senzills: un llit portable i modest, cobert amb una vànova antiga; quatre cadires de fusta corbada amb seients de reixeta, i una taula rodona amb faldilles; un bagul, un llum antic de menjador i alguns altres elements auxiliars que s'aniran ressenyant. A primer terme, fora del cub i davant del teló, hi ha a terra un gran aparell de ràdio. El vestuari també és senzill, a base de peces de roba normals, de color uniforme. Per exemple: l'home ric del primer conte porta un vestit totalment vermell: camisa, armilla, pantalons, corbata, bata d'estar per casa, etc., mentre que l'home de l'«Hedera Helix» vesteix tot ell de color verd.

REPARTIMENT

Actriu 1a.: Eva, Veïna, Mare, Fada, Àvia, Àngel de la Consciència, Gitana.

Actriu 2a.: Arlequí, Dona embarassada, Tessa, Isabel, Enric Espol.

Actriu 3a.: Minyona, Àvia, Portera, Maria Montserrat, Ballarina.

Actor 1r.: Adam, Galsworthy, Lampista, la Hiena, Clown.

Actor 2n.: Senyor ric, Lladre, Funcionari, Pare Noel, Clown.

Actor 3r.: Senyor del gramòfon, Abel, Senyor Calders, Home, Ernest, Clown.

Actor 4t.: Lladre ric, «Hedera Helix», Eudald, Depa Carelli, Domador.

Primera part

ESCENA I

Es fa una fosca total a la sala i a l'escenari. Una veu crida: «Un, dos, tres i...» Sonen les trompetes de l'expulsió del Paradís (trompetes bíbliques, amb alguna que desafina), i s'il·lumina l'escenari. El teló de vellut vermell està clos. Pel costat esquerre surt un braç amb una mà que sosté una espasa flamígera. Quan les trompetes callen, l'espasa es retira. Tot seguit surt Adam pel mateix lateral, davant del teló. Porta una breu indumentària, feta de fulles verdes, i camina fatigosament, carregat amb un bagul, maletes, cistells, etc. Travessa amb lentitud l'escenari, d'un extrem a l'altre, i en arribar a la banda dreta ensopega amb l'aparell de ràdio i recula. S'asseu al centre de l'escena, sobre el bagul, i treu una poma del cistell. Se la menja. Mentre ho fa, observa amb estranyesa tot el que l'envolta. No veu el públic. Al cap d'uns instants, entra Eva. Està embarassada de nou mesos i porta un vestit com el d'Adam. Tota aquesta escena és en silenci. Eva s'asseu al costat d'Adam i aquest li ofereix la poma que estava menjant. Eva l'accepta, sense poder evitar un gest de melangiosa complicitat. Tots dos masteguen i s'interroguen amb la mirada, com si es preguntessin on són. Es mostren clarament desorientats. De cop, Eva sent un vivíssim dolor al ventre i s'alça esverada. Adam està mig endormiscat. En veure que el dolor amaina, Eva torna a seure, tranquil·litzada. Però al cap d'un moment torna la fiblada, més forta i persistent que abans.

Adam es deixondeix esverat i no entén res del que passa. Eva gemega i crida. Adam prova de donar-li alguna cosa de les moltes que porta en el bagul, les maletes, els cistells... Torna a minvar el dolor, i es miren tots dos amb perplexitat, en silenci. Però Eva es posa a cridar amb més força que mai i el teló s'obre lentament, alhora amb els crits d'Eva. En descloure's el teló, Adam i Eva resten separats: ella a l'esquerra i ell a la dreta —tots dos a primer terme. A dins, es veu l'escena amb la cortina-diagonal desplegada. Al bell mig de l'enrajolat de miralls hi ha un Arlequí immòbil, en una positura típica de *commedia dell'arte*. Adam i Eva el contemplen somrients i feliços:

EVA *(a Adam)*: És bonic, oi? Però té la pell dividida en rombes de diferents colors...

ADAM: És la paleta de les races del món, Eva. Porta damunt la pell els colors que ha de llegar als distints pobles de la terra. Primera mare, hem tingut el primer Arlequí!

(Surten Adam i Eva d'escena i l'Arlequí queda sol. Comença la «Cançó del Primer Arlequí» i aquest, d'una manera progressiva, es posa en moviment i balla al so de la música. Quan acaba la cançó, l'Arlequí descorre la cortina-diagonal, deixant a la vista tot l'espai escènic.)

CANÇÓ DEL PRIMER ARLEQUÍ

Paleta de races
mirall de tots els filtres.
Espurna divina
caldera de l'infern.
Regues la terra
de mostres ben diverses,

coves marines
confirmen el secret.
Jove Arlequí, quan obrires la finestra
fou declarada la guerra original.
Auca de somnis,
projecte d'aventures.
Flors entre runes
sobreàtic paradís,
jove Arlequí, quan obrires la finestra
fou encetat el principi teatral.

(Acaba la cançó, però la música continua, donant pas a la 2a. escena.)

ESCENA II

Al ritme de la música, l'Arlequí inicia un ball de presentació dels personatges de l'espectacle. De mica en mica, entren l'home ric, el senyor del gramòfon, la mare de l'Abel, la Maria Montserrat, en Depa Carelli i el majordom Galsworthy. El ball consisteix en una mena de pugna entre l'Arlequí, que és un element dinàmic, i els altres, que són estàtics. L'Arlequí va encomanant vida als altres personatges, que cada vegada ballen amb més força, fins que al final els personatges treuen l'Arlequí d'escena. Els darrers compassos de la música serveixen per a introduir en l'escena unes plantes artificials pintades de colors diversos; les plantes pretenen suggerir el jardí del Senyor Ric. Els personatges surten d'escena, menys el Senyor Ric, que s'adreça al públic.

ESCENA III

SENYOR RIC: Aquell any de la guerra central vaig fer-me ric. Especulant amb coses tan innòcues com el suro i el cartó, fent números i posant-hi els cinc sentits, vaig trobar-me amo de mig milió de la moneda més alta. Això no tindria interès ni caldria parlar-ne si no fos per la relació que té amb la meva casa blanca de la costa... Em sembla oportú parlar primer del meu jardí. *(El Senyor Ric fa un gest d'invitació al públic i s'il·lumina l'espai del jardí.)* S'estenia darrera de la casa i no era pas gaire gran, però estava carregat de poesia. Hi vaig fer plantar totes les plantes que plaguessin alhora al clima i a mi, i herbes bones de països exòtics que acreditaven la puixança de la meva riquesa. Tres jardiners s'encarregaren del jardí i sis criats tenien cura de no deixar-me tocar de peus a terra. *(Entren una cambrera i un majordom, que porten una cadira i una bata d'estar per casa; el Senyor Ric es posa la bata.)* El caràcter se'm va ablanir i mireu si va bé de ser ric que de mica en mica vaig anar adquirint bons sentiments, sense arribar a l'extrem que la consciència em fes nosa. Els veïns cultivaven la meva amistat, em feien visites, i m'enviaven presents als quals jo corresponia, ja que les meves rendes em permetien de ser tan pròdig com em semblés. La qui tenia més interès a guanyar-se la meva amistat era una senyora que, pobra dona, estava tocada de la mania de llegir i escriure. *(Entra la Senyora Veïna, seguida de la Cambrera, que li ofereix una cadira.)* El cas és que, un bon vespre, aquesta senyora es va creure obligada a venir-me a veure i em va portar un cistellet de maduixes, que, ara ja es pot dir, no em feien cap falta. *(Surt la Cambrera.)* Jo

havia acabat de sopar i em trobava assegut de cara al mar... *(S'asseu.)* La lluna m'il·luminava, i entre els seus raigs i el fum de la meva cigarreta, em sentia submergit en un món d'imatges fantàstiques que encara em feien més feliç... No podré reproduir fidelment l'entrevista. El que recordo bé és que la senyora veïna s'alçà de sobte i, mirant la lluna, em digué:

VEÏNA: És bonica, oi?

SENYOR RIC: I tant! Sembla una pintura...

VEÏNA: I amb tot, em faria por de viure en una casa tan oberta a la lluna i prop del mar. *(Torna a seure.)*

SENYOR RIC *(adreçant-se al públic)*: Allò em va irritar. De manera que la senyora pobra es permetia de no tenir-me enveja: ella, que vivia en una casa llogada on no entrava la lluna ni el sol ni els bons aires. *(A la veïna:)* Doncs jo hi visc molt de gust i no tinc por de res ni de ningú.

VEÏNA: Vós ignoreu la influència de la lluna. No sabeu que ella mou el mar i disposa les marees. Tots estem subjectes a la seva atracció *(fa una rialleta)* i ens pot obligar a coses terribles...

SENYOR RIC: Mireu, senyora, jo no sóc supersticiós... Per tant, em ric de la lluna i dels planetes que la volten.

VEÏNA *(tot rient)*: Infeliç! No és pas superstició, això... Els boigs senten els canvis de lluna i totes les persones sensibles, en una certa manera, també. Hi ha criminals a qui el pleniluni exacerba la maldat, i gent com vós i com jo, que en una nit com aquesta es veuen empesos per una força dominadora i farien... Què sé jo! *(Rialleta.)* En aquests moments no em costaria gens d'escanyar-vos. *(Pausa.)*

SENYOR RIC *(adreçant-se al públic)*: Aquell vespre la lluna feia el ple. *(El Senyor Ric s'alça i la Veïna desapareix tot mirant la lluna.)* Jo

ja havia sentit dir tot allò, com tothom, i em va semblar que me n'anava a dormir amb l'ànim tranquil. Però vaig passar una nit dolenta. L'endemà, em van despertar uns cops desacostumats a la porta. Era molt aviat: una d'aquelles hores en les quals diu que es lleven els obrers, i em va semblar que tot el personal de la casa s'agitava amb l'aire de passar-ne una de molt grossa.

(Entra la Cambrera, plorant i xisclant, amb una mà tallada que duu a l'extrem d'uns molls de cuina. Al mateix temps, entra per l'altre costat el Majordom Galsworthy, que porta un got d'aigua en una safata.)

CAMBRERA: És horrible... *(Plorant.)* És horrible, és horrible, senyor!

SENYOR RIC: Què passa?

CAMBRERA: He trobat una mà al jardí!

SENYOR RIC: Una mà? Una mà de què?

CAMBRERA: Una mà dreta!

SENYOR RIC *(tot prenet la mà)*: On l'has trobada?

CAMBRERA: Sota els clavells de les Índies, embolicada amb un paper de diari.

SENYOR RIC: I no has trobat res més? Cap tros de cap cosa que pogués fer joc amb això?

CAMBRERA: No, senyor.

SENYOR RIC: Bé, tranquil·litzem-nos... *(Fa seure la cambrera.)* Seu, dona, i no ploris... *(Agafa el got d'aigua i l'hi ofereix, mentre diposita la mà tallada a la safata.)* Benvolguts criats, el trasbals ha trucat avui a casa nostra. *(Torna a agafar la mà.)* Ens trobem amb una mà que no pertany a cap de nosaltres. El fet de tractar-se d'una mà sola, sense cap indici que ens permeti de suposar que algú ha perdut, a més de la mà, la vida, vol dir versemblantment que algú ha perdut una mà i no res més que la mà.

CAMBRERA: Què podríem fer? Avisar la policia?

SENYOR RIC: No! Mai de la vida! La policia vindria a furgar per tots els racons cercant el que no hi ha i ens faria sentir forasters a casa nostra. No, no... *(Torna a deixar la mà tallada damunt la safata.)* Els fets ens indiquen el camí que hem de seguir: la pèrdua, per a aquell que l'hagi soferta, és considerable, i tan recent que a hores d'ara deu estar ben amoïnat... Esbrinem qui és, busquem-lo, i l'ajudarem cristianament. Ve-t'ho aquí! *(La Cambrera i Galsworthy surten i el Senyor Ric s'adreça al públic:)* Vaig fer comprar una gerra de vidre per tal de conservar-hi la mà en alcohol i, tan aviat com l'humor m'ho va permetre, vaig fer redactar el següent anunci...

VEU EN «OFF» *(se sent després d'uns compassos musicals)*: Algú ha perdut una cosa molt important en un jardí de casa bona. El qui acrediti d'ésser-ne propietari, que es presenti en bona forma i li serà donada satisfacció.

SENYOR RIC: El primer visitant no es va fer esperar pas gaire. *(Entra, seguit de Galsworthy, el Senyor del Gramòfon, el qual porta un d'aquests aparells, de model antic. Sembla no adonar-se de la presència del Senyor Ric i es posa de seguida a mirar per terra, com si busqués alguna cosa.)*

SENYOR RIC *(adreçant-se al Senyor del Gramòfon)*: I quina és la cosa que heu perdut?

SENYOR DEL GRAMÒFON *(girant-se sorprès i saludant amb el barret)*: Un petit vis de vanadi sense el qual el meu gramòfon no pot funcionar.

SENYOR RIC: Però, home de Déu! Els anuncis adverteixen que allò que hem trobat en el meu jardí és important! Un petit vis de vanadi no té cap importància...

SENYOR DEL GRAMÒFON: Aneu errat, senyor... De

mig a mig! La cosa més considerable per a mi és el meu gramòfon. Si el seu funcionament depèn d'un petit vis de vanadi, la petita peça pren al meu esguard tota la importància! Això requereix una explicació, i estic disposat a donar-vos-la, de senyor a senyor.

SENYOR RIC *(invitant-lo a seure)*: Bé, vós direu...

SENYOR DEL GRAMÒFON: Gràcies. *(Deixa el gramòfon a terra i s'asseu en una cadira.)* Tinc cinquanta anys... Als vint em vaig enamorar d'una noieta que era la dona més bonica que hi ha hagut sobre la capa de la terra. Però no va correspondre al meu amor... Malgrat tot, era tan bona que em va prometre que cada vegada que anés a casa seva em cantaria una cançó per a mi tot sol. Era la millor cançonaire de la seva època! *(Pausa.)* Jo hi anava sovint, m'asseia en un sofà i l'escoltava embadalit, ja podeu imaginar-vos amb quina unció! Era molt feliç, no desitjava res més, ja en tenia prou... I ningú no pot dir que m'excedís en la meva ambició. Però, què som en aquest món? No res. Vós ja ho sabeu i hi ha una colla de llibres que ho expliquen... Ella, pobra, es va morir de tristesa, potser de resultes d'aquelles relacions. Com em vaig quedar, Senyor! Sembla mentida que, matant com mata, la pena no m'hagués matat a mi! Però Déu tanca una porta i n'obre una altra: la meva enamorada va deixar-me en herència tota una col·lecció de discos de pedra amb les seves cançons enregistrades. Ja veieu on vaig, oi? *(El Senyor Ric fa un gest negatiu amb el cap.)* Des d'aleshores em passava tot el sant dia escoltant la seva veu a través del gramòfon i, aclucant els ulls, veia talment la meva amor, fins al punt que havia recobrat la felicitat... *(Pausa, s'alça de la cadira.)* Jutgeu, per tant, la meva desesperació quan, fa tres dies, vaig descobrir que el meu gramòfon no podia funcionar per haver-se perdut un petit vis de vanadi... Heus aquí, senyor, l'objecte de la meva visita!

SENYOR RIC: La vostra història és realment commovedora, i ho entenc tot, llevat de per què se us ha ocorregut que podíeu trobar el vis en el meu jardí. És que hi havíeu estat abans d'ara?

SENYOR DEL GRAMÒFON *(escandalitzat)*: No! Mai!

SENYOR RIC: I doncs?

SENYOR DEL GRAMÒFON: És que he buscat per tota la contrada, no he deixat cap casa per mirar. He alçat totes les pedres, regirat totes les mates, explorat totes les gires dels pantalons de tots els habitants de la comarca... Ja que no és enlloc més, ha d'ésser a casa vostra, perquè jo no puc admetre que el meu petit vis s'hagi esfumat... El vostre anunci m'ha donat la idea, i sigui quina sigui la cosa que hàgiu trobat, us prego que em deixeu mirar el vostre jardí. *(Fa una gran reverència.)*

SENYOR RIC *(una mica desconcertat)*: Bé, bé... Vós mateix.

SENYOR DEL GRAMÒFON: Moltes gràcies! *(Li demana que li aguanti el gramòfon i comença a buscar pel jardí.)*

SENYOR RIC *(al públic)*: Vaig accedir-hi, convençut que ni jo no hi perdria res ni ell trobaria el que cercava...

SENYOR DEL GRAMÒFON *(tot recollint alguna cosa molt petita que ha trobat a terra)*: Ja el tinc, el meu vis! N'estava segur... *(Col·loca el vis en el gramòfon i aquest es posa a funcionar. El Senyor del Gramòfon exulta d'alegria.)* És ella, és ella! *(Pren el gramòfon de les mans del Senyor Ric i s'allunya cap a la sortida, tot fent reverències i donant les gràcies. Tant el Senyor Ric com Galsworthy es queden molt sorpresos.)*

SENYOR RIC *(al públic)*: Jo, com ja podeu supo-

sar, no m'hi podia capficar massa... *(Se sent novament la veu en «off» de l'anunci. Entra la Noia Deshonrada.)*

SENYOR RIC: L'endemà, em va venir a veure una noia bonica, que es comportava amb un particular compungiment. *(El Senyor Ric se'n va a rebre la Noia Deshonrada, la qual mostra ostensiblement el seu estat d'embaràs; amablement, el Senyor Ric la fa asseure en una cadira.)* Quina cosa és la que heu perdut?

NOIA DESHONRADA *(tota plorosa)*: L'honradesa, senyor...

SENYOR RIC: No és pas això, filla meva. Em sap greu, però no és això...

NOIA DESHONRADA *(tot alçant-se de sobte)*: Sí, senyor. És ben bé això!

SENYOR RIC *(l'obliga a asseure's novament)*: Bé, bé, bé... A veure, parlem-ne... I com s'ha esdevingut?

NOIA DESHONRADA *(després d'una pausa)*: Més que no pas del com, vinc a parlar-vos del qui. Ha estat Galsworthy!

SENYOR RIC *(molt sorprès)*: Galsworthy?

NOIA DESHONRADA: Sí, la nit de festa major... Sota els lilàs... Quan la lluna feia el ple. *(Galsworthy no pot dissimular la seva torbació.)*

SENYOR RIC *(al públic)*: Ell havia de ser, en bona fe! Fred i garneu, eternament absent i amb l'aire de no haver trencat mai cap plat, es dedica a fer perdre coses importants a les noies, en el jardí de casa meva! Sóc un home de segons quins principis i en un parell de dies vaig arreglar un casament reparador. *(La Noia Deshonrada s'alça d'una correguda, agafa Galsworthy per una mà i fugen tots dos.)* Val a dir que no em fou possible de dedicar-hi gaire temps, ja que l'anunci continuava duent gent a casa i jo els dedicava una atenció preferent... *(Es torna a*

sentir la veu en «off», repetint l'anunci.) ...El tercer visitant era un home que inclinava a confiar-hi. *(Entra el Lladre Ric, amb una maleta que deixa sobre una cadira.)* Si m'ho hagués proposat, l'hauria fet soci de qualsevol negoci meu...

LLADRE RIC *(tot encaixant amb el Senyor Ric)*: Jo, senyor, mal m'està el dir-ho, sóc lladre. L'altra nit, vaig venir a casa vostra pels meus afers, portant damunt records de família i tota la meva documentació personal. Això no es fa mai, és elemental, només li pot passar a un aprenent. Jo hi vaig caure, mig per vanitat, mig per imprevisió... I succeí el pitjor que podia passarme: vaig perdre els papers a casa vostra. L'anunci m'ha fet comprendre que sou una persona civilitzada i que voleu arreglar l'assumpte d'home a home. Sempre m'ha agradat de tractar amb gent liberal i vinc a correspondre al vostre gest. *(Obre la maleta i en treu joies i objectes de gran valor:)* Jo us tornaré el producte del meu treball, vós em torneu els documents i quedarem amics. Així dóna gust d'anar per les cases!

SENYOR RIC: Això que dieu és realment ben vist, i vós i jo quedaríem honorablement, si no fos que ni m'he adonat que ningú m'hagués pres res, ni he trobat cap paper que us pertanyi.

LLADRE RIC *(tancant la maleta)*: És una pena... Si no hi trobem una sortida airosa, l'entrevista esdevindrà tibant d'un moment a l'altre. *(Pausa tensa. El Lladre Ric es treu una cigarrera i convida el Senyor Ric. Aquest accepta. En donar-li foc, el Senyor Ric s'adona que l'encenedor que li allarga el Lladre és el seu encenedor. El Lladre somriu i l'hi torna, amb un gest desimbolt de gentilesa.)* Caldrà que fem, amb el vostre permís, una petita reconstrucció dels fets: aquella nit, jo vaig saltar al vostre jardí per aquesta

banda. *(Assenyala la finestra.)* Exacte! En saltar, recordo que se'm va enganxar l'americana a l'ampit, i vaig sentir el soroll d'alguna cosa que queia a terra. Podien molt ben ser els meus documents, oi? Ha arribat el moment d'aclarir-ho. *(S'ajup al peu de la finestra.)* Ja els tinc! Me n'he sortit millor que no em pensava, perquè és bo que no conegueu la meva identitat.

SENYOR RIC *(al públic)*: Aleshores vaig creure que jo també hi havia de dir la meva. *(Adreçant-se al Lladre Ric:)* I si us feia caçar pels meus criats i us lliurava a la policia?

LLADRE RIC: No! No ens convindria ni a vós ni a mi. Els meus col·legues no us deixarien viure tranquil. Val més que ens donem les mans i quedarem amics. *(Assenyala la maleta.)* Bah! Tot això ja us ho podeu quedar!

SENYOR RIC: Gràcies. *(El Lladre Ric està punt d'anar-se'n.)* Així, ja puc estar tranquil?

LLADRE RIC *(girant-se)*: Del tot. Tinc coses més importants en estudi... A més, la nostra naixent amistat em lligaria de mans. *(Es treu l'encenedor de la butxaca i el torna a donar al Senyor Ric. Surt.)*

SENYOR RIC *(al públic)*: El quart visitant, pròpiament, no va venir. Una tarda me'l vaig trobar a l'entrada de casa, part de dins del jardí. *(Mentrestant, ha entrat el Lampista i s'ha assegut a terra, en un racó.)* Què hi feu, vós, aquí?

LAMPISTA: D'això es tracta, precisament. Estic provant de recordar-ho.

SENYOR RIC: Qui sou?

LAMPISTA *(amb el carnet d'identitat a les mans, llegeix)*: «Marc Noblesa. Lampista. Carrer del Sol, número tres.» Però no recordo on és aquest carrer ni l'ofici de lampista. Sé que sóc aquest tal Marc pel retrat, però no sé res més. Vaig perdut, sabeu?

SENYOR RIC: I com heu vingut a parar al meu jardí?

LAMPISTA: No ho sé... Em sembla que he vingut atret per alguna cosa... Però no me'n recordo.

SENYOR RIC: No és pas per l'anunci?

LAMPISTA *(excitat)*: Sí que és això. He vingut per això!

SENYOR RIC: Que heu perdut alguna cosa?

LAMPISTA: Es veu que sí, però no me'n recordo...

SENYOR RIC *(li tusta amablement el clatell)*: Apa, apa... Procedim amb mètode: no us trobeu a faltar res?

LAMPISTA *(després d'escorcollar-se les butxaques, amb un gest de desesma)*: No ho sé. Només he perdut la memòria...

SENYOR RIC: Em sap greu, però no és això el que hem trobat. Amb tot, veniu amb mi, i mirarem què es pot fer.

LAMPISTA: Deixeu-me estar aquí! L'olor de les pomeres del jardí sembla com si provés de recordar-me alguna cosa... És estrany! Tinc gravada la imatge del jardí, il·luminat per la lluna plena... M'ho suggereix el perfum de les pomes... Tinc una mica de memòria al nas! Veieu? El que us conto, és com si ho veiés des d'aquí dalt. *(Assenyala la finestra.)* Caldrà que hi pugi per tal de completar el record. Feu-me esqueneta, si sou servit. *(El Senyor Ric l'ajuda a pujar.)* Pugeu, pugeu si us plau! *(El Senyor Ric puja també a la finestra.)* Això no m'és desconegut! *(Assenyala alguna cosa que hi ha sota una planta.)*

SENYOR RIC: Això és una caixa de lampista. No sou lampista, vós?

LAMPISTA: Segons el carnet, sí... Però mireu: què hi tinc, aquí? *(Es toca el clatell.)*

SENYOR RIC *(mirant-ho)*: Hi teniu un bony... O més ben dit, allò que en diuen una banya...

Us heu donat un cop, o bé heu caigut, o... Jo què sé! Vós mateix.

LAMPISTA *(recordant de cop i volta)*: Ah, ja ho sé! Vaig pujar aquí dalt i vaig caure de clatell. Sí! És ben bé això! I vaig perdre la memòria... *(Salta a terra.)*

SENYOR RIC: I qui us manava d'enfilar-vos?

LAMPISTA: Vaig pujar a la finestra per prendre una poma... Una de sola, enteneu? Ho feia cada dia en tornar de la feina, i mai ningú no havia tingut res a dir-hi... Però perdoneu... a vegades parlem sense saber qui ens escolta... Jo ja m'he presentat. Em voldríeu fer el favor de la vostra gràcia?

SENYOR RIC *(allargant-li la mà per encaixar)*: Sóc l'amo de la casa, del jardí i de les pomes.

LAMPISTA *(avergonyit)*: Ja l'he feta! Ara, hauré de donar explicacions...

SENYOR RIC: No us les demano pas.

LAMPISTA: Quant us dec per la fruita?

SENYOR RIC *(apartant-lo suaument)*: Res, home, res! Aneu-vos-en en nom de Déu i no en parlem més. Tinc per costum tocar tan sols bitllets grossos! *(El Lampista surt corrents. El Senyor Ric s'adreça al públic:)* El cinquè visitant... Però per què hauria d'explicar un per un cada cas de les persones que van venir atretes per l'anunci? La fatiga em dominaria a mi i a tots aquells que bonament m'escoltessin.

(Comença la música «Tema del jardí», mentre van entrant diversos personatges, lentament, amb les actituds de buscar i trobar coses per tot l'espai escènic. Evolucionen fins que, en un moment donat, tots comencen a ballar alhora, juntament amb el Senyor Ric.)

SENYOR RIC: És el cas que el meu jardí era el

centre de la vida del país. Hi havia mares que havien perdut els seus fills i els retrobaven sota una mata de gira-sols. Hi havia marits que reconquistaven l'amor perdut de les seves esposes sota d'arbres que em pertanyien. En el meu jardí es veu que s'hi feien transaccions sentimentals i d'altra mena. La gent devia trobar gust a acudir-hi per a orejar les passions.

(Després d'aquestes paraules del Senyor Ric adreçades al públic, tots els actors ballen junts. En acabar el «Tema del jardí», romanen quiets mentre es clou el teló.)

ESCENA IV

Aquesta escena té lloc davant del teló. Surt un actor, el Comprador, i s'adreça cap a un extrem del prosceni. Parla amb un interlocutor que es troba entre caixes, invisible per al públic.

COMPRADOR: Si us plau, necessito una planta... Però no puc perdre el meu temps. Necessito una planta que creixi en qüestió d'hores!

VEU *(surt un braç amb una petita planta)*: Aquí en teniu una que creix en tants dies...

COMPRADOR: Ui, no! La que desitjo ha de ser més ràpida.

VEU *(traient una altra planta)*: Aquesta triga la meitat.

COMPRADOR: Encara és massa!

VEU: Tinc el que voleu, però la llei em priva de vendre aquesta mena de plantes sense que el client accepti la plena responsabilitat de la compra. Si esteu disposat a signar uns papers... *(El braç allarga uns papers, el Comprador els signa*

i el braç i la mà es retiren. Tornen a aparèixer amb una nova planta.)

COMPRADOR *(agafant la planta)*: Això és el que vull! Quin nom té?

VEU: És una varietat poc coneguda de l'Hedera Helix. Si viviu lluny, és millor que no us entretingueu pel camí...

(El comprador torna a travessar l'escena i surt pel lloc per on havia entrat. Al cap d'un moment, torna a sortir per l'altra banda del prosceni, i va fent passades, sempre en la mateixa direcció, però la planta que porta a les mans és cada vegada més grossa. A la tercera passada, la darrera que fa, ja va de genolls per terra, perquè la planta ha crescut tant que l'embolcalla i no el deixa caminar. Surt dificultosament pel mateix lloc de sempre, mentre es fa una fosca total.)

ESCENA V

Comença amb la Nena i l'Àvia dormint al mateix llit, situat en l'espai dels miralls. Soroll de pluja i de tempesta. La Nena i l'Àvia estan il·luminades per una llum suau. La Nena obre els ulls i s'incorpora. Encén una espelma i contempla l'Àvia, la qual dorm profundament. Se sent un tro. L'Àvia, entre somnis, mormola:

ÀVIA: Sant Marc, Santa Creu, Santa Bàrbara no ens deixeu!

(La Nena, que havia tapat la claror de l'espelma fent pantalla amb les mans, mira al seu voltant i s'aixeca. S'allunya del llit en direcció a la banda oposada de l'escena, i quan arriba a l'altre costat del llit, la cortina-diagonal s'obre mentre se sent un altre tro. La Nena es dirigeix cap al fons de l'escena, on hi ha un bagul situat sota la finestra. Després de dubtar uns instants, la Nena obre el bagul i l'inspecciona. En treu diverses coses: cartes i papers antics, binocles, una gorra de mariner, una pipa, etc. Durant tota l'escena, la Nena ha de donar a entendre el caràcter prohibit i clandestí de les seves accions: caminar de puntetes, espantar-se per qualsevol soroll i mirar furtivament la foscor que l'envolta. Continua el soroll de la pluja. Després d'haver examinat els objectes del bagul, la Nena sembla descobrir la finestra i, tot deixant anar els objectes que té a les mans, prova d'obrir-la, forcejant amb els finestrons. Després de diversos intents, aconsegueix d'obrir la finestra. La Nena ha de mig cloure els ulls, perquè una claror estranya envaeix l'escena. Una claror de sol molt intensa. Ja no se sent la pluja: a fora, enllà de la finestra, es veu una platja amb palmeres i el fistó blanc de l'onatge ribetejant la sorra. Un cel blavíssim retalla la silueta d'un vaixell de tres pals. Se sent una havanera. El vaixell travessa lentament el paisatge.

HAVANERA

Divina perla de las Antillas
nunca en la vida podré olvidar
aquellas playas y cafetales
y tus mulatas de dulce cantar.
Serenas noches de suave brisa
bajo las palmas del arenal
la luna llena, tabaco y caña

y un recordar
glorias y honores
y sinsabores
del navegar.
Desde la popa de mi navío
siembro una estela en el ancho mar.
Será el camino que a ti me una
si ya tu tierra no he de pisar,
hoy el destino de ti me aleja
siento tristeza al decirte adiós,
mi ser se añora,
mi alma llora,
lejos de ti.
Hacia otras rutas
hermosa Cuba,
debo partir.

(En acabar l'havanera, se sent un gran tro i la Nena tanca la finestra d'una revolada. Es torna a sentir el soroll de la pluja. La Nena tanca el bagul i torna al llit, un xic esverada. Es fica al llit amb rapidesa, al costat de l'Àvia, que continua dormint. Bufa l'espelma. Es fa la fosca.)

ESCENA VI

S'il·lumina una altra part de l'espai escènic, on hi ha una taula rodona amb faldilles on un nen, assegut, fa els deures escolars. Se sent una música d'Eric Satie.

VEU EN «OFF»: Una vegada, un nen que es deia Abel, es va inventar una paraula nova...

ABEL: Antaviana! An-ta-vi-a-na...

VEU EN «OFF»: L'Abel va enamorar-se d'aquella paraula tan seva i, de moment, se la va guardar com un secret.

ABEL: Antaviana. Antaviana! Antaviana...

MARE *(entrant i servint-li una tassa de xocolata)*: Què dius?

ABEL: No res, no res: és la lliçó de geografia.

VEU EN «OFF»: De fet, la seva paraula tenia realment una dignitat geogràfica.

ABEL: Antaviana?

VEU EN «OFF»: Sí, sí. Podria ser el nom d'un continent llunyà, una mica perdut i mal explorat, amb indis i plantes carnívores. Si en descobries un de semblant, enfocant-lo amb els binocles des del pont d'una nau, el podries batejar sense pensar-t'hi. Ja et veig dibuixant el mapa, humitejant el llapis amb la punta de la llengua i fent el contorn de tots els accidents de la costa. El pintaries de color taronja i després, mirant-hi molt, traçaries les lletres en forma d'arc, espaiant-les bé perquè no tapessin cap riu.

ABEL: *An-ta-vi-a-na. (Abel alça els ulls del quadern i contempla tot el que hi ha al seu voltant. Recolzant el cap en una mà, segueix les anades i vingudes de la Mare, que duu una bata rosa molt bonica.)*

VEU EN «OFF»: Aquella bata li agradava molt. També se'n podria dir Antaviana. Però una bata no acostuma de tenir un nom per a ella sola, com ara l'espasa del Rei Artur o el cavall del Cid.

MARE *(entrant)*: No badis més, Abel. Avui et posaran un zero. Aquest xicot no farà res de bo... *(Mentre surt.)* Jo, a la teva edat, ja dividia per quatre xifres.

VEU EN «OFF»: Vet aquí! Vet aquí que la seva paraula podia servir per a les qualificacions, no pas les dolentes, naturalment, sinó per a les notes més altes. Alguna cosa que volgués dir més que notable o més que excel·lent.

ABEL *(amb els ulls aclucats i mig somrient)*: Avui he tingut antaviana de gramàtica!

VEU EN «OFF»: I si l'oferissis al Govern? Seria una acció seriosa i transcendent, plena de civisme. *(L'Abel es posa un llapis sobre el llavi superior, com si fos un gran bigoti, i arrufa les celles amb una expressió de gran serietat.)* El Govern sempre deu anar escàs de noms, amb tantes coses com té per a etiquetar.

MARE *(entrant)*: Desperta't, Abel. Avui se t'ha enganxat el coixí a les orelles. *(Surt la mare.)*

ABEL: No, mare, no! És que m'hi fixo molt! Coneixent el perímetre, he de trobar l'àrea de la circumferència... *(L'Abel comença a escriure en el seu quadern, però al cap de pocs instants aixeca el cap, i mira fixament amb la mirada perduda.)*

VEU EN «OFF»: I si es tractés d'una paraula màgica? Podia haver-li arribat per revelació. Se n'han donat tants casos!

ABEL *(es concentra, clou els ulls i parla en veu baixa)*: En nom del poder que em pots donar, Antaviana, et conjuro a fer-me aprendre de memòria, des d'ara, tota la geometria! *(Pausa.)* El grau superior i tot! *(Abel espera durant una estona, amb els ulls tancats, i després els obre lentament, en comprovar que no passa res. Consulta el seu llibre de geometria i fa un gest negatiu, de desencís, amb el cap. Després, amb to de reny, com si s'adrecés a la paraula:)* Antaviana! *(Torna a concentrar-se. Tanca els ulls i posa els braços en creu. De cop, desfà el gest i amb l'impuls tomba la tassa de xocolata que tenia al davant. No pot reprimir un crit d'esverament.)*

MARE *(des de fora)*: Què passa, Abel? Ja deus haver fet un disbarat...

ABEL *(esporuguit)*: No res, no res. M'ha caigut una mica de xocolata a les tovalles. *(Abel recull apressadament els quaderns i els mapes.)*

MARE *(entrant)*: Sembla una maledicció! Sempre que aboques alguna cosa, ha de ser sobre les tovalles netes! *(La Mare recull les tovalles d'una revolada.)* És que no pares mai, d'un cap de dia a l'altre. Sembla mentida la poca consideració que em teniu tots plegats... En aquesta casa ningú no m'estima... *(Surt.)*

ABEL *(amb una certa angoixa)*: Antaviana, Antaviana! Torna la taca dins de la tassa i que no hagi passat res. Torna la mare a la cuina, ben tranquil·la, i treu-li del cap que no l'estimo. *(Pausa.)* Antaviana, Antaviana, Antaviana! *(Mentre invoca la paraula màgica, Abel es posa dempeus i assaja diverses positures: aguantant-se dret amb un sol peu i una cama enlaire, obrint molt els ulls i tancant-los tot seguit ben fort, i estenent els braços com si fes l'àngel.)* Presenta't, Antaviana! *(Silenci.)* Antaviana, surt del llum o de l'ampolla! *(Silenci. S'enfila de genolls damunt la taula.)* Pel poder que tinc damunt teu, Antaviana, acut de seguida! *(Silenci. De cop, se sent una fressa entre caixes. Abel es concentra i torna a cloure els ulls amb força. Entra la Mare, remenant amb la cullereta una altra tassa de xocolata. S'acosta a la taula i contempla l'Abel, estranyada. L'Abel obre els ulls i es queda molt sorprès, i alhora molt avergonyit, davant la Mare. Baixa de la taula i es torna a asseure a la cadira.)*

MARE: Però, Abel, què et passa avui? *(Abel no sap què fer ni què dir.)* Apa, esmorza, que ja t'he portat una altra tassa. I ara no et distreguis, que faràs tard, i el mestre es fa vell. *(Pausa.)* Per què tens el cap tan buit, eh? *(Li passa la mà pels cabells.)* Quan t'acostumaràs a pensar una mica? *(Surt.)*

ABEL *(amb un sospir de resignació)*: Antaviana...

VEU EN «OFF»: Realment, havia fet una troballa preciosa. Així que arribés a l'escola, proposaria a l'Ernest, el seu millor amic, de canviar Antaviana per la seva baldufa nova. La baldufa de l'Ernest, amb punta d'acer i un cordill de fibra vegetal molt resistent, li tenia el cor robat.

(L'escena s'enfosqueix lentament, mentre Abel es beu a poc a poc la tassa de xocolata. Fosca total.)

ESCENA V (Continuació)

Durant la foscor, es clou la cortina diagonal. Torna a il·luminar-se el llit, amb la Nena i l'Àvia. Ja no plou i es fa de dia. L'Àvia es desperta, se senya i resa en veu alta. S'incorpora i desperta la Nena.

ÀVIA: Tessa... Tessa!

NENA *(es deixondeix i estira els braços; després d'una pausa)*: Àvia, àvia! Es pot veure el mar, des de la finestra?

ÀVIA *(mentre es posa les sabatilles)*: El mar? No, dona, no. El Tibidabo el tapa.

NENA: Vull dir des de l'altra banda.

ÀVIA: I ara! A l'altra banda hi ha el bosc de can Riera. No diguis ximpleries i vesteix-te de pressa. Apa, cuita! *(La Nena es posa les sabates. L'Àvia se la mira pensarosament. Se sent la música de l'havanera. S'adreça encuriosida a la Nena.)*

ÀVIA: que has obert la finestra de les golfes?

NENA *(després d'una pausa)*: Sí.

ÀVIA: Que no ho saps que és una finestra condemnada? *(La Nena no respon, però sembla afectada pel retret de l'Àvia.)* I ho has vist tot?

NENA: Tot, no ho sé. Però Déu n'hi do!

ÀVIA *(molt emocionada i apropant-se a la Nena)*: Doncs mira, has heretat un record de l'avi Josep, al cel sigui. Quan va venir d'Amèrica, deia que no hi tornaria mai més, però de vegades s'enyorava, pujava a les golfes, s'asseia davant de la finestra i somniava amb el seu bricbarca. Segons ell, el veia talment...

NENA: Àvia, què és un bricbarca?

ÀVIA: És un vaixell de tres pals. Que no l'has vist? *(L'havanera es va fonent.)*

NENA: Ah, sí! *(Pausa.)* Àvia: els records es poden heretar?

ÀVIA: Tractant-se de gent de la família, sí. Jo mateixa he heretat una por als borinots que no sé si em ve de la banda del pare o de la mare... I ja saps que els borinots no fan res. *(Durant tot aquest diàleg, l'Àvia ajuda la Nena a vestir-se: li posa el davantal, li fa les trenes, etc.)*

NENA: Alguna cosa deuen fer. Si no, no en tindríem.

ÀVIA: Vull dir que no piquen, dona.

NENA: És clar. Si piquessin els mataríem. *(Es queda un moment reflexionant.)* Estaria bé que els records dolents es poguessin matar...

ÀVIA *(sorpresa)*: Com se t'ha acudit, això? *(La Nena fa un gest amb les espatlles, de no saber què respondre.)* Jo mateixa hi he pensat una colla de vegades. Alguns records, si pogués, els desfaria a cops d'aixada.

NENA: Però el record de l'avi Alcelsigui és bo o dolent?

ÀVIA: La veritat és que es tracta d'un record seu, i només ell podia saber-ho.

NENA: Però era un bon home, l'avi Josep Alcelsigui?

ÀVIA: Tenia moments de tot, com tots els homes. Quan li venia la múrria, fèiem veure que no ens

3

n'adonàvem. De vegades, sobretot des que van començar a tremolar-li les cames, nosaltres mateixos el pujàvem a les golfes. Quan ja en tenia prou, baixava tot sol a la cuina, demanava cafè fort, ben negre, i s'hi posava un rajolí de rom...

NENA: Pugem-hi?

ÀVIA: On?

NENA: A les golfes!

ÀVIA: D'això no se n'ha de parlar més. És una cosa íntima, un secret. I els secrets, si no es guarden bé, perden substància. Apa, ajuda'm! *(Totes dues es posen a fer el llit.)*

NENA: Oh, àvia! Totes les nenes de l'escola en tenen! Si no se'n pot presumir, de què serveixen? La Maria de can Domènec en té un de molt gros i el fa servir per manar-nos a totes. Amb el que tinc ara, el de la finestra de l'avi Josep Alcelsigui, podria arribar a ser cap de colla!

ÀVIA *(amb un gest de sobtat interès)*: La Maria de can Domènec? I quin secret té?

NENA: Ah, hem quedat que no se n'havia de parlar.

ÀVIA: Però és un secret molt gros?

NENA: Enorme!

ÀVIA: Tant com el de la finestra? *(Totes dues s'asseuen als peus del llit.)*

NENA: És d'una altra mena.

ÀVIA: Només vull que em diguis una cosa: el secret de la Maria té relació amb el fadristern de can Domènec?

NENA: Doncs, sí. Amb ell i amb algú altre...

ÀVIA *(després d'una pausa)*: Bah! Són mentides... Ja saps que a pagès la gent s'avorreix i s'inventa històries. No hi pensis més. Apa! Enllesteix i vés-te'n a l'escola. I no t'entretinguis pel camí!

(La Nena surt, tot prenent la cartera de mans de l'Àvia i després de fer-li un petó. L'Àvia es queda sola i s'asseu als peus del llit, consirosa, mentre torna a sonar la música de l'havanera i l'escena s'enfosqueix lentament.)

ESCENA VII

S'il·lumina l'espai de darrera la cortina diagonal i, per transparència, es veu una vella que demana caritat.

VELLA: Una gràcia de caritat per a una pobra vella! Una gràcia de caritat per l'amor de Déu... *(Entra la Nena amb la cartera i l'esmorzar. En veure la Vella Captaire es detura i reflexiona uns instants. Li dóna l'esmorzar. Se sent un arpegi celestial i la Vella Captaire es transforma en una Fada Jove, amb una vareta màgica a la mà. La Nena se'n queda molt sorpresa, però no pas espantada.)*

NENA: Ostres!

FADA: Per la teva bona acció, pots demanar el que vulguis i t'ho concediré! *(La Nena, perplexa, no obre boca.)* Què et passa?

NENA: No res, estic sorpresa. Em pensava que tot això de les fades eren històries...

FADA: Pst! No t'emboliquis, que ho salaràs. Apa, demana i vés-te'n cap a l'escola, que faràs tard.

NENA: Doncs vull una bossa enorme plena de...

FADA *(interrompent-la)*: Tessa! En moments com aquest cal ser espiritual!

NENA: Doncs vull una vareta màgica com la seva!

FADA: Nena! Que l'ambició és una mala consellera! *(Es fa un moment de pausa tensa. La Nena pensa què pot demanar, amb veritable concentració, mentre la Fada fa gestos d'impaciència.)*

NENA: Que té pressa?

FADA: Tu en tens, descarada!

NENA *(decidint-se)*: Doncs que tingui la facultat

d'alçar amb la mirada qualsevol objecte o pes!

FADA *(amb un aire de poc interès, condescendent)*: Sigui! *(La Fada evoluciona al voltant de la Nena, tot cantant una tonadeta màgica, i finalment li dóna un lleu cop al cap amb la vareta. Surt.)*

NENA: Renoi! Quin descans! Aquesta senyora semblava boja... *(A la part dels miralls i a contrallum apareix la Portera, amb una baieta i una galleda. Embadalida, la Portera deixa la galleda a terra i escolta atentament els darrers compassos de la cançoneta de la Fada. La Nena s'adreça a la Portera:)* I precisament avui, que tenia croquetes d'ahir per a esmorzar... Qui sap si les deu haver llençades! *(Pregunta a la Portera:)* Oi que les fades són una mica neurastèniques?

PORTERA: Algunes sí, d'altres no tant. Potser és que van mal aconsellades... Però procura que no et sentin! *(La Nena es concentra mirant la galleda que hi ha a terra. Alça la mirada i la galleda s'aixeca dòcilment fins a les mans de la Portera.)* Gràcies, nena! *(La Nena s'allunya somrient, mentre la Portera surt d'escena rient a grans riallades.)*

ESCENA VIII

En la foscor total, apareix el llum d'una llanterna portable que il·lumina un bagul que es va desplaçant lentament cap al centre de l'escenari. Darrera del bagul, amb una llanterna a la mà, es veu el Lladre. Porta gorra i careta. Quan arriba al centre de l'escenari, es detura i comença a treure el contingut del bagul. De cop, enfoca el llit, on hi ha un Home dormint. Sense fer-ne gaire esment, va omplint el sac que duia a l'esquena. En un moment donat, la tapa del bagul es tanca d'una manera imprevista, i fa soroll. L'Home que dormia

al llit es desperta. Tota l'escena s'il·lumina de cop i volta i el Lladre prova d'amagar-se darrera del bagul. L'Home s'incorpora espantat i mira a l'indret on hi ha el Lladre. Quan el veu, la seva cara recobra l'expressió normal.

HOME: Ja hi som! És el lladre... *(Sense presses, s'alça del llit i es posa les sabatilles. Va en pijama. S'adreça al Lladre:)* Ep! Parlem-ne...

LLADRE *(sortint del seu amagatall i avançant amenaçadorament)*: No cal, jo us guanyo. *(Agafa l'Home per sota les aixelles i l'aixeca com si no pesés gens.)* Així, a ull nu, jo peso uns vint quilos més que vós... Aquest avantatge natural m'estalvia tota mena d'explicacions. *(El Lladre torna cap al bagul i reprèn la seva tasca. L'Home el segueix sense saber què dir. De sobte, el Lladre es gira.)* Porteu armes?

HOME: No.

LLADRE: Raó de més. *(Continua robant.)*

HOME: Però senyor meu, això no és una qüestió de força! Hi ha la moral, m'enteneu? Sense principis no anireu enlloc, i tothom us mirarà de cua d'ull.

LLADRE *(deixa el bagul i s'acosta a l'Home)*: La moral! És el pes més inútil que pot carregar un home. Que hi creieu de debò en la moral?

HOME: I tant, Mare de Déu, i tant!

LLADRE *(li dóna una empenta que el fa caure assegut damunt el llit)*: Mireu: em feu una mica de llàstima, i vull que rebeu l'ajut de la meva experiència. Jo, temps passats, també me'n refiava de la moral. Era casat, tenia un fill, un amic del cor i un negoci. M'havia guanyat la fama de l'home més bo del barri i, per tant, el més taujà. *(Agafa els pantalons i l'americana de l'Home, que estaven penjats en una cadira, i els fica dins del sac. L'Home fa un inútil gest de protesta.)*

El meu confessor, quan em veia, ja tremolava, perquè la meva consciència neta no li donava ocasió de lluïment. *(Mentre parla, treu les sabatilles que l'Home porta posades i les fica al sac.)* Que poc divertit que sou, solia dir-me i, per poders, em beneïa. De vegades, el meu tedi m'esgarrifava, però la pau de la meva llar, el bon nom de la família, la marxa del negoci i la netedat de costums em feien companyia. Aguanta't, noi, aguanta't! Tot això tindrà el seu premi! I sabeu quin va ser el premi? Ara us ho explicaré. *(Va cap al primer terme de l'escenari i parla de cara al públic, d'esquena a l'Home, que continua assegut al llit.)* El meu fill, que acabava de complir catorze anys, va fugir amb la minyona... Esverat, vaig anar a cercar la meva dona, per tal de compartir la pena amb ella, però només vaig trobar una carta seva en la qual m'explicava que, cansada del meu ensopiment, se n'anava a viure amb un senyor del tercer pis, que ell sí que era simpàtic i tenia món. Desfet, vaig decidir submergir-me en el negoci, però al cap d'un parell de dies més m'assabentava que el meu amic de l'ànima, valent-se d'una maniobra comercial, me l'havia pres. Només em quedava el confessor. Vaig explicar-li tot el que em passava i, sense pensar-s'hi gens, em digué que tota la culpa era meva i em posà una penitència d'aquelles que et deixen baldat. *(Durant tot aquest monòleg, el Lladre s'ha tret la gorra i la careta i mostra unes faccions que contradiuen totalment la imatge de duresa que aparentava abans. En algun moment, quan parla de la seva dona, s'entendreix, i l'Home, commogut, l'escolta amb una gran atenció. Mentrestant, el Lladre no ha parat d'aprofitar les pauses per prosseguir la seva feina: estira els dits de l'Home per treure-li els anells i se'ls guarda a la butxaca.)*

I la gent del meu barri? Ja us ho diré... Quan jo passava pel carrer, es giraven i reien. *(L'Home fa un gest de reprovació. Es treu el darrer anell que li quedava i el lliura submisament al Lladre.)* Com podeu comprendre, era un bon moment per a fer balanç de la meva vida i de pensar que, fins aleshores, havia errat. No es pot anar contra corrent, i si hi vas, en pagues les conseqüències. Això quedava tan clar, que vaig decidir canviar de vida. *(Es torna a posar la gorra. Reprèn el to sec i violent del principi.)* Ara faig el que em ve de gust, i tothom troba que estic tan bé... Les dones em sol·liciten, els coneguts proclamen el meu atractiu, i fins i tot la gent del barri, quan els vaga, diuen entre ells: «Ja ho veus, tan ase que semblava i encara farà carrera.» *(Tots dos riuen i el Lladre torna a posar-se la careta. Recull el sac i es prepara per anar-se'n.)* Això és tot. Si us pot servir d'alguna cosa... *(Torna a treure's la careta i la llença a l'Home.)* Aquí ho teniu. *(Comença a sortir.)*

HOME *(ha agafat la careta i se la mira, pensarós)*: Vinc amb vós! No voldria ser víctima d'una decisió tardana! *(L'Home es posa la careta i arrenca a córrer cap al Lladre. L'escena queda deserta, i s'il·lumina l'aparell de ràdio que hi ha a primer terme.)*

RÀDIO: Interrompem breument el nostre programa per donar lectura a un «flash» informatiu de darrera hora: Ahir de bon matí els lladres entraren en un pis de l'Avinguda Oriental. Entre altres objectes de valor, ha desaparegut l'amo de la casa, ja que ningú no sap donar raó del senyor Calders, ciutadà honorable i contribuent de bons costums. I fins aquí el nostre «flash» informatiu. *(Es clou el teló i s'encenen els llums de la sala. El programa de ràdio continua, transmès per l'aparell, que hi ha al prosceni.)*

Entreacte

Programa de ràdio

Aquest programa s'emet, amb els llums de la sala encesos, en el transcurs de l'entreacte.

El text es transcriu al final, en apèndix.

Segona part

ESCENA I

El teló encara està tancat. Surt la Portera per l'esquerra i tanca la ràdio. Es posa a escombrar el prosceni. Pel centre del teló, el Funcionari treu el cap, somrient:

FUNCIONARI *(sense acabar d'entrar)*: Vinc a cobrar el gas...

PORTERA: No tenim gas. *(Fa una gran rialla.)*

FUNCIONARI *(entrant del tot)*: Doncs que sigui l'electricitat.

PORTERA *(fent una correguda cap a l'altra banda del prosceni)*: No tenim electricitat. *(Torna a riure.)*

FUNCIONARI *(tot perseguint-la)*: I què me'n diu de l'aigua? *(El Funcionari lliura a la Portera una nota que tant pot ser un rebut com una carta d'amor.)*

PORTERA *(observa el paper, amb posats de coqueta)*: Tampoc no tenim aigua! *(Fuig corrents per l'obertura del teló, però abans de desaparèixer deixa caure a terra la baieta amb la qual treia la pols. El Funcionari la recull amorosament i se l'acosta al cor.)*

FUNCIONARI: En aquest cas, si em fa el favor, la violaré, que és una cosa que sempre ve de gust. *(El Funcionari es treu de la butxaca un petit pom de flors, mentre se senten entre caixes les rialles de la Portera. Es fa la fosca.)*

ESCENA II

El teló continua clos. El Funcionari continua en escena. Escriu alguna cosa en un bloc de notes. Per la dreta, entra un home vestit de vermell. Se'l veu molt agitat.

HOME: Venia a dir-vos que l'exprés de les deu descarrilarà!

FUNCIONARI *(sense aixecar la vista de la feina)*: Que ho dieu amb pretensions de profecia, això?

HOME: Vós mateix. Ho dic perquè prengueu les necessàries providències.

FUNCIONARI *(sense abandonar la seva actitud de desinterès)*: Ja podeu suposar que no us esperàvem a vós per saber què cal fer.

HOME: Ja sabíeu la notícia?

FUNCIONARI *(alçant la mirada, fastiguejat)*: L'exprés de les deu descarrila cada dia.

HOME *(amb expressió de gran sorpresa)*: Ah, sí?

FUNCIONARI: Sí. És una mena de tic. *(Reprèn la tasca.)*

HOME *(que encara no ha sortit del seu estupor)*: Però, i la gent?

FUNCIONARI: Hi ha molt poques persones que l'agafin.

HOME *(escandalitzat)*: Per pocs que siguin, els passatgers mereixen garanties.

FUNCIONARI: Els tenim assegurats.

HOME *(tot alçant el puny, amenaçador)*: Que en sou, de quimèrics! *(Se'n van tots dos, de pressa, mentre es fa fosc i s'obre el teló.)*

ESCENA III

En obrir-se el teló, apareix en el centre de l'escenari, embolcallat per una claror que el tanca

com si fos una cel·la, un personatge vestit de gris, sense cap nota de color. Comença el seu monòleg assegut.

LA HIENA: M'havien delegat per a assassinar un funcionari i, encara que em vingués a repèl, havia de complir. Considero que quan un home milita, ha de ser disciplinat i obedient. El funcionari em va rebre de seguida i en asseure'm davant d'ell, a l'altra banda d'una gran taula de ministre, vaig obrir la cartera de mà i en vaig treure la pistola amb el silenciador posat. El buròcrata es va tornar groc i es mostrà molt estranyat. Em digué que no se sabia avenir de com havia passat els controls de vigilància. En explicar-li que els teníem sota suborn, va condemnar farisaicament la corrupció que imperava. Em feia llàstima. Potser era la falta de costum o es devia a l'abisme que hi ha entre les prèdiques i les accions. El cert és que no em decidia a engegar-li el tret, no hi havia prou franquesa. Això sense comptar els escrúpols, que també pesen. *(El personatge de La Hiena escarneix la veu i els gestos del Funcionari, cada vegada que s'hi refereix.)* «Què li passa?», em va preguntar la personalitat aquella. «És que vostè hauria d'ajudar», vaig respondre-li. «Si disparo amb presses i el toco malament, patirà i em farà patir a mi. En canvi, programant-ho entre tots dos, podem encertar de bones a primeres una ferida fulminant, mortal de necessitat, que ens estalviarà el daltabaix de l'agonia...» Em va dedicar un gest despectiu amb el braç, com si m'engegués a la porra, i s'alçà del setial amb l'aire de fer unes quantes gambades. «Quiet!», vaig cridar-li. No s'aturà, i ni tan sols no es va girar per mirar-me. Recorregué el despatx amunt i avall, sense reparar en la meva presència. Cal

dir que jo tenia molt disminuïda la capacitat d'espantar, pel fet d'haver declarat d'entrada el meu propòsit de matar-lo. Què podia afegir-hi que em fes més perillós? «Miri que si disparo de mala fe i li toco el nervi, la sentida pot ser brutal. Hi ha fiblades pitjors que la mort mateixa...» «Com està d'anatomia topogràfica?», em preguntà. «Vol dir que sap on apuntar, no ja per a martiritzar-me, sinó per a eliminar-me, que és la pedra de toc d'aquesta entrevista?» «No, no sé anatomia de cap mena, i la idea és anar de dret al cor i deixar que la naturalesa faci el seu fet.» «I on el tinc, el cor, si no és indiscreció?» «Al costat esquerre, com tothom.» «No: com tothom, el tinc entre els dos pulmons, justament damunt del diafragma. A vostè li falten els coneixements indispensables.» M'havia fet el propòsit de tenir paciència perquè, pobre home, prou tribulació devia passar. Eren unes reflexions que em feia aleshores, ignorant del caràcter de la meva víctima. Quan es vol matar algú, convé de conèixer-li el temperament i les sortides abans d'embolicar-se. Tant de bo que jo ho hagués tingut en compte! «Bé, no ens posem nerviosos. A mi no em costa gens de tirar on vostè digui. Al capdavall, l'interessat és vostè.» «Hi ha un punt de la persona delicadíssim», digué. «La nuca! Un tret a la nuca amb l'arma a frec de pell mai no necessita bis.» De cop i volta el vaig trobar inclement. Calia tenir mala ànima per parlar amb tanta fredor d'una batzegada que el desgraciaria d'una manera irreparable. «Vostè mateix», vaig dir-li. «No em fio del seu encert», replicà. «No es mogui, que li indicaré el lloc exacte.» Jo romania assegut. Ell va acostar-se'm per darrera, i amb la mà esquerra m'obligà a ajupir el cap, com fan els barbers amb els seus clients. Fins i tot, per

uns brevíssims instants, em vingué aquella son dolça que amoroseix el trasbals de fer-se tallar els cabells. Endormiscat, esperava que el meu antagonista m'indiqués amb la punta del dit índex el precís indret fatal. Però en comptes d'això, va agafar d'una revolada l'escrivania de plata que tenia a la taula i me la va estampar al clatell. Aquesta traïció la vaig saber dies després, perquè de moment em correspongué la pèrdua del coneixement i dels sentits. *(Pausa llarga.)* El metge de la presó opina que he quedat bé, que he tingut una sort enorme. Són punts de vista! Sordejava una mica i, amb el cop, he millorat. Ara, d'això a tenir sort... L'advocat d'ofici creu que n'hi ha per anys, que me la carregaré de valent, sobretot pel detall de portar armes sense permís en un centre oficial. M'agradaria saber què hauria passat si hagués demanat permís! Són una colla d'hipòcrites. *(Pausa.)* Ara evoco amb nostàlgia el dia de la reunió secreta durant la qual van adjudicar-me l'àlias de La Hiena. No fou fàcil, perquè dos companys més aspiraven al mateix motiu, al·legant actuacions passades. Jo els vaig guanyar invocant una mística de futur, la meva set d'implacabilitat! El meu rival més pròxim va haver d'acontentar-se amb l'àlias de La Mangosta i l'altre amb el de L'Escurçó. I encara gràcies! Sóc, doncs, La Hiena, un pseudònim massa suggestiu per tancar-lo entre murs de pedra. No, no sóc egoista. Si pogués, en faria donació al grup, en qualitat de reintegrament. Però el grup l'han fet miques... A còpia d'acorralar-me a preguntes nit i dia amb una insistència criminal, els han agafat a tots. *(Adopta l'actitud de dictar un testament.)* I ara, en estat de plena lucidesa, lliurement, sense coaccions de ningú, vull deixar el meu sobrenom a qui en pugui fer bon ús, per-

què és una pena que es consumeixi amb mi aquí dins. Jo, per molt de temps, no en faré res i a fora encara pot servir. No sóc versat en qüestions de beneficència, tinc poques relacions i coneixences. En principi, deixo el motiu de La Hiena a un asil d'orfes, amb l'esperança que, poc o molt, apreciaran que és tot el que tinc. Penso que potser hi haurà qui en sortirà ofès i enardit, amb prou punxades i raons per a utilitzar-lo amb pugnacitat vindicativa. I que es produirà el relleu immortal! *(Es fa la foscor damunt la seva imatge.)*

ESCENA IV

S'il·lumina la part posterior de la cortina diagonal i, per transparència, es veuen quatre persones assegudes al voltant d'una taula: un matrimoni, l'àvia i l'oncle solter. És la nit de Nadal de l'any 1962, i la família tot just acaba d'arribar després d'assistir a la Missa del Gall. Fan el ressopó. Isabel (la mare) esternuda. El diàleg, durant tota aquesta escena, s'ha construït partint de les improvisacions dels actors: les frases es diuen barrejades, quasi encavalcant-se. Gairebé tota l'estona, hi ha dues converses alhora.

ISABEL: Atxís! Atxís! Ernest, dóna'm el mocador. ERNEST: Vaja! Aquesta noia s'ha refredat. Oh, escolta, no m'estranya gens ni mica... Amb el fred que hem passat durant la missa, podíem haver agafat un cadarn! Jo n'he viscudes moltes de Misses del Gall, eh? Però com la d'avui mai. Durant el sermó, pensa que estava glaçat. Allò que et vas encongint, encongint... Al final, ja no em sentia els peus! ÀVIA: Veus? Ja t'has refredat! Com és

que vas vestida d'aquesta manera? Per què no et posaves una samarreta a sota? EUDALD: Jesús! No has vist com estava tota la fila? Feia anys que no anava a la Missa del Gall...

ISABEL: Una samarreta? Mamà, com vols que em posi una samarreta amb aquest vestit? A més, ja portava l'abric de pells. ERNEST: Quin fred! I el sermó? No s'acabava mai... És la pega d'aquest vicari nou. És molt bon xicot, molt trempat. Però noi, quan es posa a parlar no sap mai com acabar-ho! Haurien de pensar que a la Missa del Gall hi va gent d'edat... ÀVIA: Però el fred entra per sota, dona... En canvi, amb una samarreta...

ISABEL: Mamà, ja m'ho has dit tres o quatre vegades. Doncs mira, si el tinc me'l guariré! *(Isabel descorre la cortina diagonal i es torna a asseure.)* ÀVIA: És que no tens seny, però ara ja ho saps... I feia molt de fred, molt de fred! Massa llarg, massa llarg.

ISABEL: És que va donant voltes i voltes al mateix tema i es repeteix. Es repeteix molt. La mamà... ÀVIA: Em sembla que l'any que ve m'ho miraré per la televisió... ERNEST: Per la televisió no li comptarà. ÀVIA: Sí que em valdrà! A la meva edat ja tinc dispensa! ISABEL: Sí, a partir dels setanta-cinc anys. ERNEST: A mi em sembla que només val per als malalts i els impedits... Ara, amb un fred com el d'aquest any... EUDALD: Molt de fred, sí, molt de fred.

ISABEL: Oh, i això que queia a la sortida no era aigua, eh? Era aiguaneu! ERNEST: I tant! Jo no recordo una cosa així des d'aquelles gelades que hi va haver ara fa sis o set anys... Quin any era? Sí! Era el 1955! Ho recordeu? L'any que em van operar de l'apèndix! ISABEL: El cinquanta-cinc?

ÀVIA: Unes gelades? EUDALD: Aiguaneu, sí senyor!

ISABEL: Sí, va ésser l'any que se'ns van rebentar les canonades! Ja les vam passar, ja... Era el mateix any que havia nascut la Maria Montserrat. L'Ernest a la clínica, la nena petita, i no trobàvem cap lampista. ERNEST: Des d'aleshores, no havia passat mai tant de fred. ÀVIA: Ah, sí! Tu feies el servei, oi Eudald? EUDALD: Sí, mamà. Em trobava a Jaca.

ISABEL: Escolta, Ernest, per què no recites el poema, eh? ERNEST: El vers, ara? Però si ells estan de conversa. No estan per poemes, dona! ÀVIA: Recordes, Eudald, que et vaig enviar uns mitjons de llana? EUDALD: Sí, mamà. Tota la companyia els volia! ÀVIA: Que et van anar bé? Eren de llana de veritat... EUDALD: I tant! Fins i tot se'n va enamorar el capità! ÀVIA: Si que em fas contenta... Quina il·lusió!

ISABEL: Llegeix-lo, home, llegeix-lo! Eudald! Mamà! Calleu un moment que l'Ernest us vol recitar un poema. ERNEST: Vaja... ÀVIA: Un poema? Has fet un poema? EUDALD: Un poema?

ISABEL: Aquest any li ha quedat molt bonic. ERNEST: No és res... Només dues quartetes... ÀVIA: Ai, mira, i jo no me n'havia adonat! A veure, a veure... ERNEST: Cada any, mamà, per Nadal no me n'oblido mai...

ERNEST: «Ai si no fos aquesta nit tan clara / seríem tros de carn i pensament / que no coneix d'on ve, ni on va, ni on para / pell d'home que arrossega el corrent. / Però el Nadal ens ha pintat el rostre / amb un vermell precís i decidit / i ens dóna un sentiment de llar, de sostre / de família, de nissaga i d'esperit.» Nadal del Seixanta-dos. ISABEL: Molt bé! Molt bé! M'ha agradat molt! ERNEST: Au, dona! M'avergonyeixes i, al final, aconseguiràs que no escrigui més versos! ÀVIA: Molt bonic, noi, ho fas molt bé. Isabel, bleda! S'ha emocionat... EUDALD: M'agrada! De debò...

ISABEL: És que m'ha agradat molt! Hi posa tant de sentiment... De solter feia cada poesia! ÀVIA: Alça! Però aleshores no me les ensenyaves. EUDALD: No sé com t'ho fas, això.

ERNEST: Ara ja no tinc temps. Els maldecaps, la feina... No estàs d'humor. Però això sí: per Nadal no m'ho deixo escapar mai. ÀVIA: És un costum molt bonic. Ara, que s'ha de tenir mà esquerra... EUDALD: Jo no entenc com us ho feu.

ISABEL: Per Nadal i les dates assenyalades, encara que la feina el baldi... ERNEST: El secret és que t'agradi i tenir-hi gust. Si no, no hi ha res a fer. ÀVIA: És un costum preciós. EUDALD: Jo no podria encara que volgués...

ISABEL: Per la Puríssima també en fa uns. ERNEST: Sí. Pels volts de la Puríssima, em tanco una tarda al despatx i no en surto fins que tinc els versos. ÀVIA: Està molt bé, això. El teu pare feia una cosa semblant, però per a això cal ésser artista. EUDALD: Sí, però el papà els copiava dels poetes...

ISABEL: Sempre t'han sortit els versos! ERNEST: És una mena de disciplina que s'imposa un mateix, oi? ÀVIA: Això. Perquè jo, encara que em tanqués al despatx hores i hores...

ISABEL: És una cosa que s'ha de portar a dins.

BEL: Els has fet tu? ÀVIA: Sí, aquesta tarda. Només hi hauràs de posar la beixamel... I he comprat formatge d'aquell que t'agrada...

ERNEST *(a* EUDALD*)*: Al Barça, demà? Apa, home! No et pots passar de futbol un dia a la vida? Una vegada que podem anar tots junts al teatre i tu no hi vols venir... No sé que hi trobeu en una colla de ganàpies que empaiten una pilota... EUDALD: No, home. Si a mi em fa molta gràcia venir amb vosaltres. Però ja vaig quedar amb en Claudi i l'Isidre i ells han comprat les entrades. No sé què puc fer, ara. ERNEST: Telefona'ls! Això no costa res! EUDALD: És que no tinc el seu telèfon... ERNEST: Jo sí, que el tinc. EUDALD: Ah, sí? ERNEST: Sí. Demà els truques i els dius que no hi pots anar...

*(Se senten uns cops a la porta. Silenci. L'*ÀVIA *continua parlant.)*

ÀVIA: Isabel! Què us passa, ara? ISABEL: Psit! No heu sentit uns sorolls a la porta? ERNEST: Uns sorolls? És que truquen, nena! EUDALD: Que espereu algú? ÀVIA: En aquestes hores? Jo no he sentit res.

ISABEL: No esperem ningú! ERNEST: A qui voleu que esperem, en aquestes hores? Si són gairebé les dues de la matinada! Això deu ésser que els veïns s'han deixat la porta de l'escala oberta i amb un corrent d'aire... Se sent en aquest mateix replà...

ISABEL: Bé, mamà, què deies dels canelons? ÀVIA: Ah, sí! Doncs només els hauràs de posar al forn... ISABEL: I la carn d'olla? ÀVIA: També està feta... ISABEL: Hi has posat botifarra negra de la Garriga? ÀVIA: Sí, aquella que vas portar tu. L'he

feta bullir... ISABEL: I els menuts? I els pinyons? ÀVIA: Els pinyons els he posats amb la pilota...

EUDALD *(a* ERNEST*)*: Mira: Fem això. Dóna'm el telèfon d'en Claudi i de l'Isidre i els trucaré per dir-los que no hi puc anar.

(Tornen a sentir-se uns cops forts. Silenci.)

ISABEL: Ep! Ara sí que han trucat de veres. Ernest, vés a veure qui hi ha... ERNEST: Oh, escolta tu! A mi no em fa cap gràcia anar a obrir en aquestes hores de la nit... ÀVIA: I ara! Sí que truquen, sí! ISABEL: No em diràs pas que hi vagi jo, oi Ernest? EUDALD: Ara han trucat de veres... ÀVIA: No em fa gens de goig, això. Eudald: acompanya l'Ernest a la porta...

(L'Ernest s'aixeca i es dirigeix cap a la sortida. En el moment que passa per davant de la finestra, aquesta s'obre amb violència. Tots s'alcen esverats. Per la finestra entra calmosament el Pare Noel, amb un sac a l'esquena. S'espolsa la neu del seu vestit.)

PARE NOEL: Fa fred al carrer! On són, els nens?
ERNEST *(amb un posat d'estupor)*: Són a dalt, dormint... Però si no parla més baix els despertarà.
PARE NOEL: Despertar nens forma part de la meva feina... *(Deixa el sac a terra.)*
ISABEL *(amb duresa)*: Li han donat una mala adreça. En aquesta casa, fem Reis.

(Assenyala el pessebre, perquè el Pare Noel comprengui que no encaixa en aquella casa. El Pare Noel contempla el pessebre durant una bona estona.)

PARE NOEL: És infantil! *(Situació tibant.)*

ÀVIA *(per tal de trencar el glaç)*: Si abans de marxar volgués prendre una copeta...

PARE NOEL: És impossible que m'hagi equivocat. Jo no m'equivoco mai... Si he entrat en aquesta casa, és per alguna cosa. No és qüestió de criatures ni de joguines, sinó de la institució que represento. Poden suposar que no vaig de casa en casa preguntant si necessiten nines o cavalls de cartó.

ISABEL: Qui sap! Els protestants es valen de recursos més absurds, encara, per a obtenir la difusió de les seves idees.

ÀVIA: Els protestants? Quins protestants?

PARE NOEL: Això no té res a veure, senyora.

ISABEL: Ah, no?

PARE NOEL: No. Cada any porto regals als nebots d'un bisbe que tothom diu que arribarà a cardenal.

ISABEL: Vostè fuig d'estudi...

ERNEST *(interrompent-los)*: Escolteu, escolteu! Feu-nos el favor... Ens estem allunyant del tema. Aquí som una família liberal...

PARE NOEL: Ja m'agrada, això. Entre tots, hem de procurar que es noti!

ERNEST: I ja ens va bé que cadascú pensi el que li sembli. Però el cas és que vostè ens ofereix uns serveis que no li hem demanat... De manera que li agrairé molt que m'acompanyi fins a la porta i...

PARE NOEL: Potser és veritat que no han demanat els meus serveis, però jo no puc admetre que m'arribés a succeir el que passa als bombers, que quan algú, per error o estulta diversió, els dóna l'alarma d'un foc que no existeix, tothom afirma no saber-ne res.

ISABEL: Sigui com sigui, actua a la descoberta. En aquesta casa no fem arbre. Té algun sentit, la seva presència, sense arbre? *(El Pare Noel, desconcertat, contempla el menjador.)*

ERNEST: Aquest és el punt! Nosaltres fem pessebre. No arbre... Pessebre! *(Torna a la taula d'una correguda.)* Pst, Isabel, vine! Fem com si no hi fos, saps? Com si no el veiéssim!

ISABEL: Sí, senyor, molt ben dit! Posa'ns més xampany...

ÀVIA: I ara! Pobre home!

ERNEST: No, és que si li donem conversa és com si li donéssim corda. Ho hem de tallar... Ja pot estar ben content que no hagi trucat al 091. Ells sí que ho enllestirien de pressa!

ISABEL: Doncs hauries estat en el teu dret!

ÀVIA: I ara! En aquestes dates! Pau i Amor, Ernest... A veure si encara em fareu enfadar!

ISABEL: És que som massa tous, nosaltres. I veieu? Ve un moment que ja te'ls trobes al menjador...

EUDALD: Aquí rai! A Amèrica entren pertot arreu: per les xemeneies, per les finestres, per les portes...

ISABEL: Allà que facin el que vulguin. Jo no m'hi fico. No se m'acudiria mai de posar-los un pessebre per barret.

ÀVIA: Em sembla que esteu una mica antiquats, ja us ho diré... *(Per un lateral entra la Maria Montserrat. És una nena d'uns set anys. Porta pijama i sabatilles, i un petit ós de peluix als braços. De moment, els altres no s'adonen de la seva presència. La nena contempla encuriosida el Pare Noel.)*

ERNEST *(de cop i volta, veu la nena)*: Maria Montserrat!

ISABEL *(s'alça i corre cap a la nena)*: La meva filleta! L'han despertada!

MARIA MONTSERRAT *(assenyalant el Pare Noel)*: Qui és aquest municipal tan estrany?

EUDALD *(acostant-s'hi)*: És el Santa Claus, bleda.

No te'n recordes? Te'l vaig ensenyar en una portada del «The Saturday Evening Post»...

ISABEL: Veus? Per això em sap greu que portis aquesta mena de revistes a casa. Fullejant-les, els nens s'acostumen a idees que ens són forasteres. *(Mentrestant, el Pare Noel atreu la nena, oferint-li un caramel. La Maria Montserrat s'hi acosta somrient.)*

PARE NOEL: Tu no has demanat una cuineta?

MARIA MONTSERRAT: Sí.

PARE NOEL: Ja ho veuen. No m'he presentat sense més ni més. Porto la cuineta demanada.

MARIA MONTSERRAT: Quina mena de cuineta porta?

PARE NOEL: És una cuineta amb aigua de veritat i amb portes que s'obren i es tanquen... Tapa't els ulls... *(La Maria Montserrat clou els ulls, mentre el Pare Noel treu una cuineta de joguina del seu sac.)*

ISABEL: Ara me l'enredarà...

ÀVIA: Ai, quina cuineta més bufona!

PARE NOEL: Ja pots obrir els ulls! *(La Maria Montserrat torna a mirar i contempla la cuineta amb desencant.)*

MARIA MONTSERRAT: Ah, no! Com aquesta en tinc tres d'arraconades, que les guardo només per quan vénen a veure'm nenes més petites. Jo n'he demanat una que tingui forn automàtic i quatre focs de debò. Que en porta alguna, d'aquestes?

PARE NOEL: No. *(Isabel i Ernest somriuen alleujats.)*

ISABEL: No la porta!

ERNEST: Els Reis, nena, els Reis te la portaran!

ISABEL *(atraient la nena amb un gest maternal)*: Que t'has espantat, vida meva?

ERNEST *(a la nena)*: Vine, vine aquí. Ho has fet molt bé! El papà està molt content.

PARE NOEL *(enutjat)*: Bé, vaja! Prou! Estic acostumat que em rebin bé! A veure si encara hauré de demanar per favor que m'acceptin uns quants obsequis!

ISABEL *(amb violència)*: Aquí no hem demanat res!

PARE NOEL: Si això fos cert, constituiria una raó de més perquè m'acceptessin una generositat tan espontània.

ÀVIA: De tota manera, si el senyor s'entesta a deixar alguna cosa, i no hem de signar cap paper...

ISABEL: Mamà! No podem prescindir dels sentiments per uns quants regals!

PARE NOEL: Vostè em podria fer el favor de callar, estimada senyora?

ISABEL *(molt ofesa)*: Oh, oh!

ERNEST: Escolti, escolti...

EUDALD *(abraonant-se damunt el Pare Noel)*: Si no fos per l'uniforme que porta...

ÀVIA *(posant-se a plorar)*: M'esteu fent malbé les festes de Nadal!

ERNEST: Ui, ui! Això s'embolica... Encara acabarà malament! *(Agafa la Maria Montserrat pel braç i s'asseu en una cadira, amb la nena a la falda. La Isabel corre a consolar l'àvia. L'Eudald deixa anar el Pare Noel i es queda dret al fons de l'escena.)*

PARE NOEL: Em sembla, senyors, que vostès no coneixen la significació resplendent del Nadal. No em deixaria portar per la vanitat si afirmés que constitueixo una de les al·legories més simpàtiques de la diada. Gairebé a tot el món, milions de nens esperen la visita del vellet revestit de santedat, i fins i tot la gent d'una més primària educació em rep a mans besades. Suposem que m'hagi presentat per error, o fins i tot per un afany de proselitisme...

MARIA MONTSERRAT: Què vol dir, proselitisme? *(L'Ernest li fa un gest imperiós de silenci.)*

PARE NOEL: I què? La meva és una causa justa. Al-

menys se'm podia oferir seient. Si vostès mateixos, quan l'ocasió arriba, procuren deixar un plat amb aigua i rosegons de pa per als camells dels Reis, ¿no sóc jo mereixedor d'una més gran gentilesa? *(Al Pare Noel se li trenca la veu per l'emoció. Tots els personatges estan compungits i penedits. Silenci.)*

ERNEST: Encara quedarem com uns maleducats... *(L'Àvia s'adreça al Pare Noel, oferint-li una safata plena.)*

ÀVIA: Si vol prendre moscatell i unes quantes neules...

PARE NOEL: Gràcies, senyora... *(L'Eudald s'acosta i agafa el Pare Noel per un braç, se l'emporta cap a la taula i l'ajuda sol·licitament a seure. El Pare Noel fa un gest instintiu de defensa.)*

ÀVIA: No tingui por, no, que no fa res. És molt bona persona. El que passa és que es deixa dur per aquestes arrencades, però és molt bon noi...

(L'Àvia i l'Eudald fan lloc a taula al Pare Noel. L'Eudald es queda dempeus, cedint la seva plaça.)

ERNEST *(alça la nena)*: Apa, Maria Montserrat, posa't dreta. Escolta: per què no cantes aquella nadala tan bonica que t'han ensenyat a la parròquia? Si ho fas, aquest senyor estarà molt content. Eh? Canta-la-hi!

MARIA MONTSERRAT *(no es fa pregar gens i comença a cantar)*: Una estrella cau al prat / Una flor s'ha esbadellat / Tot belant juga el ramat / amb la rosa macaruia / Al·leluia cor lassat / Al·leluia món gebrat / Al·leluia Déu és nat / I a Betlem van els infants / i els amics dant-se les mans / i els promesos i els germans / i la vella amb sa capuia / Al·leluia vianants / Al·leluia en nostres cants / Al·leluia catalans! *(En acabar la*

nadala, tots aplaudeixen entusiasmats. Besen la nena, l'abracen, etc.)

ISABEL *(emocionada)*: Com entona, oi? Li hauríem de fer prendre classes de piano...

MARIA MONTSERRAT *(a l'Àvia)*: T'ha agradat, iaia?

ÀVIA: Molt i molt i molt i molt! Després, vine a la meva habitació i et donaré cinc duros.

ERNEST: Alça!

EUDALD *(al Pare Noel)*: Ha vist que bé canta la meva fillola?

PARE NOEL: Té moltes condicions...

ÀVIA: I no es fa mai l'estranya, pobrissona...

ERNEST: No, no és gens vergonyosa...

ÀVIA *(després d'una pausa i adreçant-se al Pare Noel)*: La veritat és que vostè ens ha donat un espant de mort...

PARE NOEL: Què diu, ara?

ÀVIA: Oh, i tant! Sap què passa? És que nosaltres no hi estem acostumats...

ERNEST: Per la finestra no hi havia entrat mai ningú, oi?

PARE NOEL: Si que em sap greu!

ERNEST: Si no li fa res, un altre any que vingui, telefoni abans... No costa res!

MARIA MONSERRAT *(tallant)*: Com quedem, doncs? Que fem el salt als Reis?

ERNEST *(alçant-se)*: Què dius?

MARIA MONTSERRAT: Que si fem el salt als Reis... *(Tots es miren i ningú no sap què dir.)*

PARE NOEL: Ja me'n vaig, ja me'n vaig... No cal que reprenguem el joc de les paraules dures. Seria inútil negar que la Proclamació dels Drets de l'Home ha ocasionat un esmussament general de la fantasia. Ja no es poden fer miracles sense el permís explícit de l'interessat. La gent està tan feta malbé pels progressos de la ciència que ja no admet més d'un prodigi metafísic

per any... *(A l'Àvia:)* I vostè no s'hi amoïni, cregui'm... *(El Pare Noel recull el sac.)*

ÀVIA: Eudald! Ajuda el senyor a carregar-se el sac! *(L'Eudald ho fa. L'Ernest també hi acut.)*

ERNEST *(posant-se la mà a la butxaca, amb el gest de treure'n el moneder)*: Quant li devem, per la molèstia? *(El Pare Noel fa un gest de refús i se'n va.)*

ISABEL *(amb posat reprovador)*: Només falta que l'envalentonis!

ERNEST *(despistant)*: Maria Montserrat, Maria Montserrat! Vols que ens aboquem a la finestra per acomiadar el Pare Noel? Li pots fer adéu amb la maneta. Vine! *(La Maria Montserrat fa un gest afirmatiu.)*

ISABEL: No em trobo gens bé... Em sembla que aquest xampany...

ÀVIA: Jo també tinc una mena de cremor d'estómac...

ISABEL: Vol que li fem una infusió?

ÀVIA: No. Potser una aspirina... *(Mentrestant, l'Ernest i la Maria Montserrat han obert la finestra. Veuen que està nevant i no poden reprimir un crit de sorpresa.)*

ERNEST: Oh, mireu! Està nevant!

MARIA MONTSERRAT: Sí! Vine, iaia, mira...

ISABEL: Oh, i tant! Vingui, mamà, vingui!

(La Isabel i l'Àvia s'acosten a la finestra. Comença a sentir-se la Cançó de Nadal al fons.)

CANÇÓ DE NADAL

De matinada la neu
cobrirà la ciutat
i nosaltres dormint,
somiarem dolçament

un paisatge feliç
i cridòria d'infants
trafegant als carrers.
De l'hivern lluminós
ens sorprendrà tot silenciós
el nostre pas
damunt del glaç.
I una tendra escalfor
ens envoltarà el cor,
Nadal és neu, Pare Noel.

ÀVIA *(a la nena)*: Això són angelets que cauen del cel.

ISABEL: El carrer ja està tot blanc...

ÀVIA: Això farà mal.

ERNEST: Mireu el Pare Noel! Fes-li adéu, nena... Adéu, adéu! *(Tots, menys Isabel, saluden el Pare Noel amb les mans. Maria Montserrat es retira de la finestra, plorant.)*

ÀVIA: I ara! Què et passa, Maria Montserrat? *(La nena plora més fort.)*

ISABEL: Què tens?

MARIA MONTSERRAT *(amb grans plors)*: La cuineta! Vull la cuineta! *(Exclamació general de desconcert, que es converteix de seguida en enrabiament.)*

ISABEL *(contenint-se)*: Nena...

ÀVIA: Apa, Maria Montserrat... Que no ho veus que et poses molt lletja, quan plores?

MARIA MONTSERRAT *(plorant encara més fort)*: Vull el Pare Noel!

ISABEL: No hi és, el Pare Noel! Se n'ha anat! *(La Maria Montserrat plora i xiscla.)* Nena, mira que la mamà està molt nerviosa!

ERNEST: Escolta, si ara fas una marraneria, ningú no et portarà res, ni el Pare Noel ni els Reis. Ningú! *(Isabel s'alça, s'acosta a la nena i li pega un parell de clatellades.)*

ISABEL: I si no calles de seguida, t'hi afegiré! Passa a seure! *(Amb les plantofades, la nena plora encara més. L'Ernest, una mica apartat, suplica calma, mentre que l'Àvia prova inútilment de posar pau.)* Mira que te la tornaré a clavar!

ERNEST: Si us plau, si us plau! *(Aconsegueix dominar el tumult general.)* Reprenguem la placidesa nadalenca!

(Fosc.)

ESCENA V

Per davant del teló, creua Depa Carel·li, com si caminés pel carrer. Se sent la música d'introducció a la «Balada de Depa Carel·li». En arribar a l'altre extrem del prosceni, Depa Carel·li entra a l'escenari. Es fa la fosca i s'obre el teló.

DEPA: Llum! *(S'encenen els llums que il·luminen tot l'espai. Hi ha un llit i una taula. Al llit, hi ha algú que dorm. Sobre la taula, una ampolla d'anís.)* Llum! Que es faci la llum! Sóc jo! El Depa Carel·li! L'assassí professional correcte i puntual. *(S'adreça a la figura que dorm al llit.)* Coloma... Prepara't, que vinc a matar-te. *(Se li acosta i la contempla.)* Mira-te-la com dorm! Sembla una nineta de drap! Apa! Anem per feina, que se'ns fa tard. Coloma, porto totes les eines ben netes per a tu. *(Depa Carel·li s'adona de l'ampolla d'anís que hi ha damunt la taula. Deixa la seva vella cartera i mira l'ampolla.)* Què és, això? *(Beu un glop.)* Mira-te-la, la borratxeta! Au, anem a treballar. Què faré servir, avui? La corda, l'arma de foc o la blanca? No ho sé, no ho sé... M'ho faré al joc d'atzar! *(Estén totes les eines damunt la taula, s'asseu i tanca els ulls. Amb l'índex de la mà dreta va assenyalant ràpidament, d'esquerra a dreta, de dreta a esquerra, mentre pronuncia els mots d'un joc infantil. Finalment, clava el dit.)* Ja està! La corda... T'ha tocat la corda, Coloma! És una eina que no m'acaba de convèncer... Deixa unes marques desagradables al coll... Vull una altra cosa, per a tu... La pistoleta! Sí, és un instrument expeditiu i eficaç. Arribaràs al cel com un coet. Apa, prepara't! *(Li apunta el cap amb la pistola, però es repensa i la retira.)* No m'acaba de fer el pes, la pistoleta... L'arma blanca sí! Té una tradició gloriosa. I és suau, silenciosa... Au, prepara't que ha arribat el moment. *(S'acosta a la vella i, en el moment que va a escometre-la, apareix la Consciència. Aquesta té la figura d'un àngel una mica tronat, amb les ales de gairell i una túnica deslluïda. Fa un crit.)*

CONSCIÈNCIA: No, no, no! No ho facis, això, Depa Carel·li!

DEPA *(recula espantat)*: Òndia! La Consciència!

CONSCIÈNCIA *(porta un maletí vermell a la mà dreta)*: Mira que encara hi ets a temps. Aquest maletí conté les conseqüències de les teves accions! No anem bé, Depa Carel·li, no anem bé... Ja veus quina vida has portat...

DEPA *(interrompent-la)*: La que he volgut!

CONSCIÈNCIA: I de què t'ha servit?

DEPA: De molt!

CONSCIÈNCIA: Ets a punt d'entrar a la vellesa i ets pobre...

DEPA *(ofès)*: Pobre jo? Pobre jo? Miri: vol un «Camel»? *(Es treu un paquet de la butxaca i ofereix una cigarreta a l'àngel. Aquest la rebutja.)*

CONSCIÈNCIA: I el que és aquesta llinda de l'ancianitat no la passaràs pas. El mal torna sempre al lloc d'on ha sortit, com les processons, les bromes i aquella coneguda arma australiana.

Fins ara, t'has escapat per miracle, i encara gràcies, perquè estàs congriant damunt teu tot d'elements que acabaran per destruir-te! *(Depa Carel·li remuga tota l'estona contra la Consciència.)*

DEPA: No vol prendre alguna cosa? Una miqueta d'anís?

CONSCIÈNCIA *(refusant)*: Depa Carel·li, no matis la vella! No n'hi ha necessitat! Pots robar sense tocar-la... Ja veus que dorm profundament. *(La Consciència s'interposa entre Depa i la vella, protegint-la amb el seu cos.)* Depa Carel·li, no la matis! Depa Carel·li...

DEPA *(empenyent l'àngel)*: Aparti's, que podríem esquitxar-lo! *(L'àngel retrocedeix i Depa Carel·li descarrega tres cops brutals contra la vella, amb el ganivet. L'àngel xiscla.)* Ja està! Veu? M'he tacat per culpa seva... *(Depa s'asseu al llit i s'eixuga la sang amb un mocador.)*

CONSCIÈNCIA *(apropant-se a Depa)*: Depa Carel·li!

DEPA: No es molesti més, no, que jo mateix em faré les inútils reflexions del cas. *(L'àngel s'aparta la túnica amb una puntada de peu i es deixa anar, vençut i amargat, damunt una cadira. Depa Carel·li remena sota el matalàs i n'extreu alguna cosa, que es fica a la butxaca. Després torna a la taula, sense mirar l'àngel, i es guarda lentament les seves eines a la cartera. Se sent la «Balada de Depa Carel·li»:)*

BALADA DE DEPA CAREL·LI

Depa Carel·li surt del llit a l'alba,
prepara l'eina de segar la vida.
El dia té el seu crim i el seu programa,
l'Àngel Consciència inútilment l'espia.
Surt al carrer i desprèn la solitud profana,
ignora el bé i el mal

artista marginal,
anònim criminal.

(Depa Carel·li, després d'assegurar-se que ho ha recollit tot, comença a sortir. Però s'atura, contempla el cadàver de la vella durant un moment i es treu respectuosament la gorra. Se'n va. L'àngel es queda sol. Al cap d'un instant, mira fixament l'ampolla d'anís, l'agafa i es posa a beure a glops. Es fa fosc a poc a poc, fins que es tanca el teló.)

ESCENA VI

Se sent una veu que surt de darrera el teló.

VEU: A la fi d'un mes de juny amable, aparegué l'Enric amb la mà dreta embenada, marcant el puny sota la gasa. La seva presència, plena d'aspectes no coneguts abans, feia néixer pressentiments. Però ningú no podia imaginar l'abast del cop que l'ajupia.

(S'obre el teló. L'escena és buida, totalment deserta. Per la dreta, entra lentament l'Enric i es dirigeix cap al centre de l'escenari, on hi ha un diari a terra. L'Enric s'ajup per collir-lo. En ajupir-se, pren la mateixa actitud que havia adoptat l'Arlequí en començar l'espectacle. Se senten uns compassos de la «Cançó del Primer Arlequí», tocats amb un piano de joguina. L'Enric es posa a contemplar el diari, de cara al públic. El diari està en blanc, i tapa la cara de l'Enric. De sobte, l'Enric contreu tot el cos. Llença el diari i té una expressió de dolor en el rostre. Es porta les mans a l'estó-

mac, i després al coll i a la boca. Obre la boca i en surt una bola daurada. L'agafa amb la mà i sembla alleugerit per aquesta acció. Mira què és el que té a la mà i prova d'obrir-la una mica, però així que ho fa, reapareix el dolor i torna a cloure el puny. Lentament, es desfà el nus de la corbata i, amb ella, s'embolica el puny. Fuig corrents. Es fa la fosca. Se sent una frenada violenta d'un cotxe. L'escenari es torna a il·luminar i l'Enric és al centre, mirant-se el puny clos. Es torna a sentir una Veu entre caixes.)

VEU: Mare, mare: a l'Enric se li escapava la vida i va ser a temps d'agafar-la amb la mà. Ara l'ha de dur sempre embolicada, perquè no li fugi definitivament.

DIVERSES VEUS: Ah! Ah!

VEU *(després d'una breu rialla):* I jo dic que podríem fer-li una bossa de punt, d'un color suau perquè no es vegi massa.

(L'Enric continua sol i palplantat al mig de l'escena, escoltant les Veus.)

VEU 2a.: I com es guanyarà la vida?

VEU 3a.: Això no és res! A mi sí que va passar-me un cas extraordinari...

VEU 4a.: Fa mal?

VEU 5a.: Té tos a les nits?

VEU 2a.: Potser el passaran al departament de connexió i subconnexió de contractes de compra.

VEU 1a.: Sí. Com aquella que vam fer per a la Viola quan es va trencar la pota!

VEU 6a.: Punt d'arròs?

VEU 1a.: No. Ull de perdiu. Dos punts i minvar, dos punts i minvar.

VEU 5a.: Ha tingut la diftèria?

VEU 4a.: Això, de vegades, se'n va de la mateixa manera que ha vingut.

VEU 3a.: D'un cap de segle a l'altre, tothom fa el que li sembla. Jo, si fos d'ell, pujaria al terrat de casa, esperaria el primer vol de coloms i obriria la mà.

VEU 6a.: Inútil! Un home ha d'ésser un home i fora! Treu-te la bena!

VEU 3a.: Voldràs durar així tota la vida? Treu-te la bena!

VEU 2a.: La vida s'ha d'orejar. Treu-te la bena!

(Totes les Veus alhora comencen a cridar la mateixa frase: «Treu-te la bena!» A poc a poc, l'Enric es va desembolicant la mà. Resta amb el puny clos, sense la bena. Es fa un silenci total i se sent el soroll del vent. L'Enric es col·loca en un racó de l'escena i camina lentament, tot creuant l'escenari, com si avancés contra el vent. Quan és al bell mig, es descorda l'americana i es va traient la roba: queda al descobert el vestit d'Arlequí que portava a sota. Continua avançant amb el puny clos cap al límit dels dos espais, fins a arribar al primer terme, i allí s'asseu. La foscor és gairebé total. Barrejades amb el soroll del vent se senten les notes d'una música de circ. L'escena es va il·luminant de mica en mica i, darrera els tuls del fons, apareixen unes imatges de circ que contemplen fixament l'Arlequí. Es mouen amb la música, imitant el ritme de les joguines mecàniques dels parcs d'atraccions. L'Arlequí les mira meravellat. La música va pujant de volum. L'Arlequí s'aixeca i torna a creuar l'escenari, sense deixar de contemplar aquella aparició. En un moment donat, els personatges del circ saluden l'Arle-

quí amb les mans i ell els retorna la salutació, obrint el puny i agitant la mà. La bola daurada s'escapa i queda suspesa en l'aire, mentre el miratge del fons de l'escena desapareix. L'Arlequí s'adona que ha obert la mà i prova de recobrar la bola daurada que fuig lentament cap amunt. L'Arlequí cau a terra, enmig d'un silenci total. Teló lent.)

ESCENA VII

Torna a obrir-se el teló, al cap de pocs segons, i apareixen tots els personatges del circ, que, juntament amb l'Arlequí, ballen una dansa alegre, plena d'animació. La dansa acaba amb la salutació al públic.

FI

Apèndix*

PROGRAMA DE RÀDIO - ENTREACTE

Aquest programa radiofònic es transmet durant l'entreacte de la representació, per a les persones que bonament el vulguin escoltar. És, per dir-ho d'alguna manera, d'audició voluntària, ja que els llums de la sala estan encesos, les portes obertes i, per tant, qui ho desitgi pot sortir a esbargir-se.

LOCUTOR: Estan sintonitzant Ràdio Capital, que els ofereix l'espai «Sintonia d'Estels». En el nostre capvespre, música, entrevistes, jocs i amable companyia. Com per exemple, la companyia d'aquesta cançó:

«Sota el cel vermell», tema instrumental de Jaume Sisa.

LOCUTORA: I tot seguit, a l'hora en punt, les darreres notícies arribades a la redacció de Ràdio Capital *(Ràfega.)* La Comunitat Econòmica Europea ha d'ampliar l'any que ve els seus objectius, per veure de tallar la inflació i crear nous llocs de treball. Així ho ha declarat avui el comissari de la CEE per a afers econòmics, després de ser acomiadat del seu lloc habitual de treball a causa d'una reducció de personal.
LOCUTOR: Segons un informe acabat de publicar pel Ministeri de Sanitat, està creixent d'una ma-

* Aquest programa de ràdio és original d'Eduard Delgado, Maria Gorgues i Jordi Roura.

nera alarmant la proporció de calbs al nostre país. Sortint al pas de rumors que en donaven la culpa al terrorisme internacional, el doctor Hofner, del Gabinet de Pilologia de l'esmentat ministeri, ha afirmat: «El calb neix, no es fa.»

LOCUTORA: En el curs de les Primeres Jornades Jurídiques Internacionals de Dret Aeronàutic que tenen lloc aquests dies a Lima, John March, cap del Consell Legal de l'Agència d'Aviació dels Estats Units, ha afirmat que la mesura més eficaç que poden prendre els governs per eliminar la pirateria aèria és l'extradició dels segrestadors d'avions, per a obligar-los subsegüentment a escriure, amb una mà lligada a l'esquena, la frase «No segrestaré avions» deu milions de vegades.

LOCUTOR: I ara els esports: el Barcelona i el Racing Ondina van empatar ahir a tres quarts de vuit, en el partit de semifinals del Trofeu Litoral. No calgué lamentar víctimes.

LOCUTORA: I encara una nota de l'entremaliat món dels esports.

LOCUTOR: Sí. Ens la transmet l'Associació d'Esports per al Gos, i diu així:

LOCUTORA: Un nen de cinc anys, anomenat Sala, diu ser l'amo d'un raspall de dents, que respon al nom de Raspall i que, segons el seu propietari, remena la cua, coneix la veu i porta puces com un gos. De fet, aquesta notícia té una derivació cap al terreny sempre apassionant de la criminologia, ja que l'esmentat Raspall va fer possible, amb els seus lladrucs, que la policia capturés un lladre que havia penetrat a la residència dels senyors Sala, amb intencions de robatori.

LOCUTOR: Deu punts per a l'eixerit gos-raspall Raspall. *(Ràfega.)* A «Sintonia d'Estels» són quarts de dotze del vespre. Dins d'uns instants, les nostres línies s'obriran per rebre les trucades dels participants al nostre concurs, un amable divertiment que patrocina la insuperable casa Rellotges Claramunt. Tot seguit els farem la pregunta de la nit. Abans, però, uns mots del nostre patrocinador. *(Música celestial.)*

LOCUTORA: Els rellotges tenen una ànima i una veu, i una oculta personalitat que corresponen a cada màquina-individu. L'home que ha trobat el seu rellotge es distingeix de seguida dels altres: quan el consulta, se'l mira sense precipitar-se, el sospesa, i mai, enteneu-ho bé, mai, no li dóna corda fora d'hores.

LOCUTOR: El vostre rellotge serà sempre un «Claramunt».

LOCUTORA: Rellotges «Claramunt» per arribar sempre a punt! *(Ràfega.)*

LOCUTOR: Sempre a punt i línia oberta als nostres estudis. Rellotges Claramunt farà lliurament d'un lot dels seus productes de més preu a l'oient que ens telefoni primer, amb la resposta adequada a la següent pregunta. Atenció...

LOCUTOR: ...que només la llegirem una vegada.

LOCUTORA: Algú ha perdut una cosa molt important en un jardí de casa bona.

LOCUTOR: El qui sàpiga la naturalesa de l'objecte o la identitat del propietari, serà obsequiat amb el Premi «Claramunt» d'aquesta setmana.

LOCUTORA: Aquesta és la pregunta: S'ha perdut una cosa important en jardí de casa bona. Què serà? De qui serà?

LOCUTOR: Molta sort, bons amics! *(Ràfega. Sona el telèfon.)*

OIENT 1r.: Escolti'm! Escolti'm! Que em sent?

LOCUTOR: Sí, digui, digui. Bona nit, bona nit.

OIENT 1r.: Molt bona nit. Miri: jo trucava a la ràdio per això que s'ha perdut. Jo... Em fa l'e-

fecte... no voldria, vaja, però em sembla que és prou evident que el que s'ha perdut...

LOCUTOR: Endavant, endavant amb la resposta. Sigui concís.

OIENT 1r.: Això! Miri, són les bones costums, més ben dit, els bons costums, per parlar bé. Perquè, fixi-s'hi vostè mateix, és qüestió només de baixar al metro o pujar a qualsevol transport públic i veurà que la gent no s'aixeca per una persona d'edat. Vull dir, no hi ha allò que hi havia abans, no? Allò de dir: una consideració per la vellesa. Allò que sabem tots què és... Vaja! No sé si m'explico gaire bé...

LOCUTOR: Oh, oh, oh! Ho sentim molt, ha estat un assaig valent per part seva, estimat comunicant, però creiem que...

OIENT 1r.: Però, de tota manera, s'ha perdut, oi?

LOCUTOR: No, no és aquesta la nostra pregunta. Creiem que «Rellotges Claramunt» no acceptarà aquesta resposta, perquè no és la que jo tinc anotada a la meva targeta. De tota manera, gràcies per telefonar-nos- i...

OIENT 1r.: Escolti, escolti. El felicito pel programa.

LOCUTOR: Gràcies.

OIENT 1r.: Passi-ho bé.

LOCUTOR: Moltes gràcies, passi-ho bé. *(Penja el telèfon. Ràfega.)*

LOCUTORA: Hi ha un altre oient a l'aparell. Digui... Digui...

OIENT 2a.: Escolti... Escolti... No el sento!

LOCUTORA: Parli, parli. Senyora o senyoreta?

OIENT 2a.: Senyoreta, senyoreta. Bé... Jo els voldria dir... Miri, jo m'adhereixo al que ha dit aquest noi que ha parlat abans de mi i els vull dir que, miri... Jo sóc d'una Associació de Veïns d'aquí del barri, bé, del carrer de les Flors. Jo sóc representant i... Entre tots els voldríem dir que miri, nosaltres tenim un problema molt gros que cada vegada s'ha anat agreujant més i és que... bé, els gossos, el problema, doncs, es tracta dels gossos, no dels nostres, no, però és que n'hi ha molts, moltíssims, vull dir... és una cosa... i, doncs, fan excrements i... veurà, jo tinc una bacallaneria i bé... el cas és que els gossos, doncs, fan una ferum, escolti, que és una cosa impossible... Jo, és que ja ho he provat tot, tots els veïns doncs miri, pensi que hem fet... hem fet l'impossible... l'impossible perquè ens escoltessin i no hi ha manera...

LOCUTOR: Bé, senyoreta, dispensi, però crec que l'hem d'aturar aquí. Creiem que aquesta no és la resposta adequada a la pregunta de la competició «Claramunt». De tota manera, prenem nota de les seves reivindicacions i li preguem que es posi en contacte amb les autoritats competents...

OIENT 2a.: Sí, sí, no, és que això ja ho hem fet... o sigui nosaltres, el que volíem, era precisament que aquí a la ràdio, doncs, hi hagués alguna acció especial, algun ajut, que... no ho sé, ens posessin en contacte amb altres Associacions de Veïns...

LOCUTOR: Bé, moltes gràcies per aquesta trucada i passem a la següent. Bona nit.

OIENT 2a.: Bona nit. *(Ràfega.)*

OIENT 3r.: Bona nit, bona nit...

LOCUTOR: Bona nit tingui. Endavant.

OIENT 3r.: Em sembla que ja tinc la resposta a la qüestió. L'objecte trobat és una mà humana separada del cos i embolicada amb un paper de diari.

LOCUTOR: Felicitats! Ja té la meitat del Premi «Claramunt» a la butxaca, i no ho dic pas en sentit figurat... Ara m'ha de dir la segona part de la resposta.

OIENT 3r.: És ben senzill... Ara us diré a qui per-

tany la mà. Em pertany, o per ser més exactes, em pertanyia a mi.

LOCUTOR: Calent, calent. Em penso que va per bon camí. No s'aturi!

OIENT 3r.: Veureu: una de les coses més entonades dels Evangelis és allò que diu que la mà dreta no ha de saber mai el que fa l'esquerra. Però en cadascun de nosaltres, la promiscuïtat obligada entre les dues mans fa pràcticament inviable la fórmula de l'Evangelista.

LOCUTORA: I per tant... I per tant...

OIENT 3r.: I per tant, vaig trobar el punt de sal de la discreció tallant-me una mà i abandonant-la en l'esmentat jardí.

LOCUTOR: Magnífic! Les nostres més sinceres felicitacions. Em dirà el seu nom, vostè és el senyor... *(L'Oient 3r. penja l'aparell.)* Escolti... Escolti... Desafortunadament la línia s'ha tallat i el comunicant no ha tingut temps de dir-nos la seva gràcia. Una ocasió perduda, però el joc és el joc, si no hi ha nom, no hi ha premi.

LOCUTORA: El concurs de Rellotges Claramunt serà amb vostès la setmana que ve, a la mateixa hora. Els esperem! I recordin:

LOCUTOR: Rellotges Claramunt per arribar sempre a punt.

OIENT 4a.: Escolti...

LOCUTOR: Senyora, ho sentim molt, però la competició «Claramunt» s'ha acabat. Provi en un altre moment...

OIENT 4a.: Voldria demanar una cançó dedicada.

LOCUTOR: Bé, ja que li han passat la trucada, digui: quina és aquesta cançó?

OIENT 4a.: Se'n diu «Estic pels teus ossets». Jo em dic Clara i voldria dedicar-la a un veí meu que es troba a l'hospital. Li dedico la cançó i li dic: T'estimo, però vaig ser jo qui et va tirar el test que et va fracturar l'occipital. Gràcies.

ESTIC PELS TEUS OSSETS

Si en surto viu de l'hospital
Veïna,
t'estimaré a la cuina
Veïna.
Aquest amor apassionat,
m'ha convençut de la veritat
Veïna. Veïna.
Veïna del meu amor.
Veïna.
Veïna de les flors.
Veïna. Veïna.
Si no tens gos ni gatets
et diré que estic pels teus ossets!
Però no ho facis més això
de tirar-me des del balcó,
un test,
No vull pas morir d'amor
sota un pom de geranis
o clavells

LOCUTORA: A la «Sintonia d'Estels» són quarts de dotze i un rellotge «Claramunt» ens ho diu amb precisió i bellesa.

LOCUTOR: I tot seguit, un nou «flash» informatiu.

LOCUTORA: L'agència Capital Press ha fet pública la notícia que els catorze funcionaris del Cos de Penitenciaries a càrrec de la vigilància d'«Els Joglars» empresonats a la nostra ciutat, comuniquen que aquests s'han evadit per un túnel que desembocava a la platja d'Ocata. L'alarma ha estat donada amb promptitud i s'han establert controls als burots i mercats de la capital. Amb relació al mateix tema, l'AIADTE, As-

semblea Interplanetària d'Actors, Directors i Treballadors de l'Espectacle, que aglutina els professionals d'aquests rams a Urà, Neptú, Saturn, Plutó, Mercuri, Júpiter, Venus i Mart, ens ha fet arribar una nota en la qual s'expressa solidaritat amb la lluita per la llibertat d'expressió en el planeta Terra.

LOCUTOR: Una abraçada en cadena, doncs, per als companys interplanetaris.*

LOCUTORA: I fins aquí, «Sintonia d'Estels», el programa que cada vespre us acompanya a «Ràdio Capital». Són tres quarts i dos minuts de quinze. Els preguem que abaixin el volum dels seus receptors, és l'hora del repòs i podrien desvetllar els espectadors que s'han quedat per a la segona part de l'espectacle. Moltes gràcies, amics, fins demà!

* Aquest «flash» informatiu es transmetia durant tot el temps que els companys d'«Els Joglars» varen estar empresonats o exiliats. Més endavant, quan la seva causa fou passada a un tribunal civil i ells alliberats, es deixà de transmetre.

Primera notícia *

Al pic de la primavera, va venir a veure'm un cosí de Galsworthy. Treballa a Manresa i està del tot integrat, fins i tot pel que fa a la cuina catalana.

—Us porto un encàrrec de Galsworthy —digué.

Sento una feblesa especial per les meves criatures. Sempre que en sé alguna cosa, rebo la notícia amb simpatia i un creixent interès. «Home, l'estimat Galsworthy!», vaig exclamar. «Què se n'ha fet?»

—Ja tenen tres fills, dos nois i una noia. Però no us vinc a parlar d'això...

El vaig fer passar a la sala i, després d'acomodar-lo i d'intercanviar uns preàmbuls banals, vaig preguntar-li què se li oferia, o sigui quin era l'encàrrec de Galsworthy del qual era portador.

—En resum —va respondre'm—, es veu que els vostres personatges han mantingut, al marge de la feina, una certa relació. S'escriuen, es telefonen i, a vegades, es visiten. El meu cosí m'ha explicat que de fa temps tenen el propòsit d'institucionalitzar aquest contacte social. Per exemple, reunir-se una vegada l'any en un sopar, o fer un aplec o una sortida campestre. Què sé jo! El cas és que fins ara no han aconseguit de lligar-ho...

—No m'estranya —vaig interrompre'l—. Els costarà molt. Els sentiments enganyen. Quan es trobin tots alhora no sabran què dir-se.

—Oh, doncs resulta que hi estan molt il·lusionats. Ja fa temps que hi treballen.

* Aquest text de Pere Calders acompanyava el programa de mà en el muntatge de Dagoll Dagom.

—Com? Preparant un àpat de germanor? Una anada a Montserrat?

—No; es reuniran dalt d'un escenari i sembla que fins i tot ballaran plegats.

Em va desconcertar, no m'ho esperava gens. Va venir-me aquella sensació tan coneguda, dels pares que comproven que els fills se'ls escapen de les mans, i se'm va ocórrer una pregunta desesperada:

—¿Que no se sentien prou units dins les pàgines d'un llibre, amorosament premuts per l'enquadernació?

—El meu cosí diu que s'hi trobaven enxubats i que ells també tenen el dret d'esbargir-se.

—Però què saben ells de taules i de proscenis?

—S'han assessorat degudament, els porta un grup professional molt responsable...

—I al so de quina música ballaran?

—Música d'en Sisa.

Confesso que jo havia fet la meva darrera pregunta amb una espurna de sarcasme, però la resposta del cosí de Galsworthy em va impressionar. Tot alçant-me de la butaca, vaig fer un parell de voltes, per l'habitació, amb les mans agafades al darrera. És un gest habitual en mi quan tinc sorpreses grosses.

—I tot això (dit sigui sense propòsit de rebaixar-vos) ¿per què no m'ho ha vingut a dir el mateix Galsworthy?

—Està enfeinadíssim. Assaja una colla d'hores cada dia, des de fa setmanes. Ja m'ha demanat que l'excusi.

«No canviarà mai, aquest home!», vaig murmurar, amb la indulgència que solem dedicar a les persones que ens són grates.

—Bé: gràcies per la novetat. Digueu a Galsworthy que m'apunto l'encàrrec i saludeu-lo de part meva.

—En realitat, l'encàrrec encara no us l'he donat.

Va butxaquejar i es va treure un telegrama.

—Van escriure als personatges mexicans, convidant-los a prendre part en la representació, i han respost amb aquest telegrama.

Me'l va allargar. Traduït de primera intenció, deia: «Impossible desplaçar-nos stop records senyor Calders stop desitgem sort tots.»

Era d'agrair, i vaig dir-ho al meu visitant:

—És un desig estimable. La sort sempre ajuda... Ara: si m'ho haguessin consultat a mi, els hauria estalviat el tràmit, perquè jo ja sabia, sé, que els personatges mexicans no vindrien...

—El meu cosí és de la mateixa opinió. Però entre tots van acordar que no costa res de quedar bé.

—Sí, això sí.

Hi havia poca conversa i el visitant va anar-se'n, tot dient-me que ens veuríem el dia de l'estrena. Era un home més aviat tímid i, al peu de la porta, es va posar a tractar-me de vostè. Amb ganes d'afalagar-me, sense aconseguir-ho del tot, em digué:

—I ja ho sap: disposi i a manar. Si algun dia té un buit en una de les seves històries, compti amb mi. No em faria res de sortir-hi.